

Bijlage 1. Beleidskader

In deze bijlage wordt al het beleid, mits relevant voor het landschapsbeleidsplan, beknopt beschreven. Het gaat hierbij om zowel het vaststaand beleid als sectorale visies.

Rijksbeleid

5^e Nota Ruimtelijke Ordening

(deel 1 planologische kernbeslissing (pkb), 2001)

De 5^e Nota Ruimtelijke Ordening, deel 1 pkb, is een strategische nota. Het bevat de hoofdlijnen van het ruimtelijke beleid. In de nota wordt gepleit voor meer aandacht voor ruimtelijke kwaliteit. Ontwikkelingen die de kwaliteit van de ruimte bewaren en vergroten moeten worden gestimuleerd.

In de nota zijn uitwerkingen per landsdeel opgenomen. De hoofdpoging voor Landsdeel Noord (Drenthe, Fryslân en Groningen) is om de hoofdkwaliteiten van het landelijk gebied in het noorden – rust, ruimte, openheid, natuur en (cultuur)landschap te behouden en ontwikkelen. Daarbij is het belangrijk om de identiteit van landschappen te behouden. Een nieuwe ruimtelijke keuze voor het landelijk gebied is het ontwikkelen van nieuwe functiecombinaties tussen recreatie, toerisme, landbouw, water en natuur. Het landelijk gebied wordt ontwikkeld als belangrijk groenkapitaal van het noorden. Uitgangspunt hierbij is het afwisselende landschap.

Een andere beleidskeuze is 'meebewegen met water'. In het landelijk gebied is een integrale gebiedsgerichte benadering nodig om te kunnen voorzien in de ruimtebehoefte van de functie water en om deze behoefte te kunnen combineren met ruimteclaims van andere functies. Op de hoog-laagovergangen aan de randen van het Drents plateau kan gebruik worden gemaakt van schoon en zoet kwelwater voor de aanleg van natte natuurgebieden.

Natuur voor mensen, mensen voor natuur (Nota natuur, bos en landschap in de 21^e eeuw; juli 2001)

In deze nota wordt de aanpak van het natuurbeleid voor de komende tien jaar geschetst. De nota vervangt de volgende vier nota's: Natuurbeleidsplan, Nota landschap, Bosbeleidsplan en Strategisch Plan van Aanpak Biodiversiteit. De nota biedt tevens het kader voor behoud en duurzaam gebruik van biodiversiteit in tal van sectoren (onder meer landbouw, visserij, toerisme, water). Deze integratie draagt bij aan een meer samenhangend natuurbeleid.

Het kabinet hanteert in deze nota de volgende hoofddoelstelling voor natuurbeleid:
"Behoud, herstel ontwikkeling en duurzaam gebruik van natuur en landschap, als essentiële bijdrage aan een leefbare en duurzame samenleving."

In essentie zegt de nota het volgende:

- De realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur met kracht voortzetten en op onderdelen versterken. Dat wil zeggen: de vaart erin houden en sterker inzetten op de natte onderdelen en op verbetering van de ruimtelijke samenhang en de milieukwaliteit.
- Versterking van de landschappelijke identiteit en kwaliteit en het voortzetten en verder uitbouwen van het beleid met betrekking tot groen om de stad. Daarbij wordt

sterk ingezet op meervoudig ruimtegebruik en een ontwikkelingsgerichte landschapsaanpak.

- Stevige inzet op behoud en duurzaam gebruik van biodiversiteit, zowel internationaal als in eigen land.

De inhoudelijke ambities van het natuurbeleid zijn in de nota uitgewerkt in vijf onderling samenhangende perspectieven. De perspectieven en de daarin besloten ambities worden uitgewerkt in de vorm van wervende (streef)beelden voor het jaar 2010 (met een doorkijk naar 2020). De vijf perspectieven schrijven het volgende voor:

1. **Nederland Internationaal-Natuurlijk:** Het versterken van de inzet voor (en aansluiting bij) het internationale natuurbeleid.
2. **Nederland Groot(s)-Natuurlijk:** Het versterken en verder tot stand brengen van de Ecologische Hoofdstructuur.
3. **Nederland Nat-Natuurlijk:** Het benutten van kansen in Nederland voor karakteristieke natte natuur.
4. **Nederland Landelijk-Natuurlijk:** Het versterken van de kwaliteit en identiteit van het landelijk gebied door inschakeling van boeren en het beter benutten van biologische diversiteit binnen de productiesystemen.
5. **Nederland Stedelijk-Natuurlijk:** Het realiseren van voldoende natuur in en om de stad.

Structuurschema Groene Ruimte (1995)

De SGR is een ruimtelijke uitwerking van de Nota Landschap en het Natuurbeleidsplan. In deze planologische kernbeslissing zijn de doelstellingen, hoofdlijnen en belangrijkste maatregelen van het nationaal ruimtelijk beleid voor onder andere land- en tuinbouw, natuur, landschap en cultuurhistorie samengevat. De ruimtelijke hoofddoelstelling van het Structuurschema Groene Ruimte (SGR) luidt als volgt:

Met het oog op een duurzame ontwikkeling en een verantwoord toekomstig ruimtegebruik in het landelijk gebied worden concrete maatregelen getroffen en acties ondernomen op de korte en middellange termijn die tot doel hebben om:

- voldoende ruimte te bieden voor het voortbestaan dan wel het ontwikkelen van de verschillende groene functies in het landelijk gebied,
- en daarbij de identiteit en gebruikswaarde van het landelijk gebied in zijn geheel zo goed mogelijk te behouden of ontwikkelen.

Anders omgaan met water (2000)

De Nota Waterhuishouding beschrijft het kabinetsstandpunt over het waterbeleid in de 21^e eeuw. De doelstelling is behoud van veiligheid en vermindering van wateroverlast. Voor de aanpak is een goede mix van ruimtelijke en technische maatregelen nodig.

Gesteld wordt dat in alle delen van het watersysteem meer ruimte nodig is. Ruimte die nu beschikbaar is voor de bescherming tegen overstromingen en wateroverlast moet ten minste behouden blijven. Water zal, meer dan nu het geval is, sturend zijn bij de ruimtelijke inrichting en grondgebruik in Nederland.

Bij nieuwe ruimtelijke besluiten moeten de gevolgen voor veiligheid en wateroverlast voortaan expliciet in beeld worden gebracht in een aparte paragraaf in de nota van toelichting en onderdeel vormen van de integrale afweging. Door toepassing van deze 'watertoets' kunnen de gevolgen voor veiligheid en wateroverlast in samenhang met gevolgen voor waterkwaliteit en verdroging in beeld worden gebracht.

De 'watertoets' is van toepassing op allerlei ruimtelijke besluiten: wijzigingen in bestemmingsplannen, streekplannen, nieuwe plannen voor infrastructuur, woningbouw

en bedrijventerreinen en herstructureringsplannen in het stedelijk en landelijk gebied. Het kabinet wil dat de 'watertoets' vanaf heden wordt toegepast door alle overheden.

De 'watertoets' moet ruimtelijke besluiten toetsen aan de volgende criteria:

1. Bij de keuze voor de locatie mag de activiteit in beginsel geen belemmering vormen voor vasthouden, bergen en afvoeren van water in het deelstroomgebied.
2. Bij de inpassing van de activiteit is het uitgangspunt dat geen afwenteling van waterproblemen op andere delen van het deelstroomgebied plaatsvindt. Water moet zoveel mogelijk ter plekke worden vastgehouden, vervolgens geborgen en mag pas in laatste instantie worden afgevoerd.
3. Als er na een integrale afweging toch een beslissing valt die negatieve gevolgen heeft voor de veiligheid of wateroverlast, moet aangegeven worden welke maatregelen nodig zijn om het watersysteem op orde te houden.

Nota Belvedere (1999)

In de nota Belvedere worden de gebieden Noordenveld en Veenhuizen/Ravenswoud gemarkeerd als gebieden met cultuurhistorisch belangrijke potenties. Bij het markeren van gebieden in deze nota staat centraal de instandhouding, versterking en verdere ontwikkeling van cultuurhistorische identiteit door een betere benutting van cultuurhistorische kwaliteiten bij ruimtelijke aanpassingen.

Het landschap van Noordenveld is een goed bewaard gebleven voorbeeld van het esdorpenlandschap dat kenmerkend is voor alle zandgebieden van het Drents Plateau. Het esdorpenlandschap in deze gemeente bestaat uit een laaggelegen (veen)weidegebied, opgehoogde akkers (essen), met aangrenzend (voormalige) woeste gronden (veen, heide en stuifzanden) en in de kern van het gebied een beekdalsysteem. In het landschap zijn vele zichtbare archeologische monumenten aanwezig: grafheuvels, hunebedden en celtic fields, die het landschap grote tijdsdiepte geven. Vooral de essen van Peest en Norg zijn belangrijke conserverende factoren.

De beleidsstrategie voor dit gebied wordt als volgt voorgesteld:

- Instandhouden cultuurhistorische identiteit
 - op grond van streek- en bestemmingsplannen
 - onderzoek naar wenselijkheid aanvullende wettelijke bescherming (stads- en dorpsgezichten)
- Ontwikkeling cultuurhistorische identiteit
 - aansluiten bij bestaande initiatieven, met name verstedelijking, natuurontwikkeling en natuurbeheer, landinrichting, WCL, recreatie.

De fysieke dragers van het cultuurlandschap Veenhuizen/Ravenswoud zijn o.a. het landschappelijke contrast tussen de twee ontginningskolonies met hoogveenrestant en het veel oudere esdorpenlandschap aan de noordzijde. De planmatig ontworpen inrichting van Veenhuizen met een gridpatroon van wegen en wijken met monumentale lanen, de eenheid in stijl en karakter van de bebouwing en de geometrische, blokvormige opbouw van de ontginning vormen eveneens belangrijke dragers voor het landschap.

Project landschapontwikkeling Veenhuizen (projectprogramma 1994)

Het gebied Veenhuizen heeft een zeer uniek karakter. Deze ontginning uit de negentiende eeuw is zo uniek door een samenhang tussen waardevolle bebouwing en de landgoedachtige structuur van het gebied. Het gebied is echter al enige tijd in ontwikkeling. Verkoop van landbouwgrond en het vinden van nieuwe bestemmingen voor

de historisch waardevolle bebouwing zijn hier de oorzaak van. Deze ontwikkelingen waren de aanleiding om een stuurgroep in het leven te roepen waarin een aantal ministeries, provincie en gemeente in vertegenwoordigd zijn. In 1992 werd het 'Ontwikkelingsprogramma Veenhuizen' opgesteld. Als onderdeel en uitwerking hiervan is in 1994 het project 'Landschapsontwikkeling Veenhuizen' opgesteld.

De hoofddoelstellingen van dit landschapsherstelplan luiden als volgt:

- Het handhaven en versterken van bijzondere veenkoloniale landschapsstructuur van Veenhuizen. Met name het behoud en herstel van het monumentale lanenpatroon is noodzakelijk om deze doelstelling te realiseren.
- Het realiseren van een ecologische verbinding tussen het Fochteloërveen en het beekdal van de Slokkert.

Provinciaal en bovenregionaal

Provinciaal omgevingsplan (1998)

Het Provinciaal omgevingsplan (POP) geeft een samenhangende visie op de ontwikkeling van de fysieke leefomgeving in Drenthe, voor de korte, de middellange en de lange termijn. In het POP zijn het provinciaal Waterhuishoudingsplan, het Provinciaal Milieubeleidsplan en het Streekplan Drenthe geïntegreerd tot één nieuw plan. Verder omvat het POP de strategische en omgevingsaspecten uit diverse andere provinciale nota's en plannen. Hierdoor is een samenhangend beleid voor de fysieke leefomgeving ontstaan en wordt de bestaande overlap tussen provinciale plannen voorkomen.

Het beleid voor het landelijk gebied wordt hoofdzakelijk aangegeven door een zonerings. Er is een indeling van het landelijk gebied gemaakt door middel van zes zones. Deze zonerings is vastgelegd op een Functiekaart. Het gaat daarbij om een integrale functie-toekenning, wat betekent dat de zones zowel de ruimtelijke als de waterhuishoudkundige functies en de gewenste milieukwaliteit aangeven. Deze zonerings kan overigens alleen in samenhang met de andere beleidslijnen van het POP worden gezien, zoals infrastructuur, voorzieningen, wonen en werken.

Het beleid binnen de zes onderscheiden zones kent een accentverschuiving van landbouw als hoofdfunctie (zone I) via grondgebonden landbouw binnen de landschappelijke hoofdstructuur (zone II) richting verweving van landbouw met landschap of natuur (zones III en IV). Natuurgebieden zijn aangeduid als zone V-gebieden; multifunctionele bosgebieden worden tot de zone VI-gebieden gerekend. In de gemeente Noordenveld komen alle zones voor (zie kaart 1. Functiekaart POP).

Op een Ontwikkelingskaart (kaart 2) is een streefbeeld aangegeven voor Drenthe. De kaart bevat de gewenste ontwikkeling van het omgevingsbeleid voor de lange termijn.

De ecologische verbindingzones zijn op de provinciale Ontwikkelingskaart weergegeven. De verbindingzones kunnen meer samenhang brengen tussen bestaande gebieden waardoor een ontwikkeling van natuurwaarden worden bereikt.

Landgoederen

Met betrekking tot nieuwe landgoederen is door de provincie onder meer het volgende gesteld: *'Een landgoed is een functionele eenheid en heeft een productiedoelstelling. Vormen van bosbouw en landbouw kunnen deel uit maken van de bedrijfsvoering van een landgoed. Een landgoed heeft uitgesproken ruimtelijke kenmerken, een ruimtelijk raamwerk van wegen, waterlopen, lanen en singels waarbinnen de verschillende*

ruimtegebruikvormen zijn gerangschikt. Op een landgoed staat de woning van de landgoedeigenaar, een huis met allure en uitstraling'.

Een landgoed bestaat uit minimaal 5 ha bos en is in principe openbaar toegankelijk. Een landgoed dient een ecologische, economische en esthetische eenheid te vormen. De invulling hiervan zal aangepast moeten zijn aan het aanwezige landschap, de cultuurhistorie en de bodemgesteldheid. Het totale landgoed heeft een belangrijke maatschappelijke meerwaarde. Zo kunnen nieuwe landgoederen helpen de bestaande natuurwaarden te beschermen, dan wel nieuwe natuur te ontwikkelen. Ze kunnen een buffer vormen rond kwetsbare natuurgebieden, ecologische verbindingzones vormen en kan de waterhuishouding aangepast worden voor natuurgebieden.

Bij nieuwe landgoederen wordt gezocht naar functies die op elkaar zijn afgestemd en elkaar versterken. Functies die op nieuwe landgoederen ontwikkeld kunnen worden zijn waterwinning, milieuvriendelijke landbouw, tuinbouw en sierteelten, toerisme en recreatie, atelier, cursuscentrum, verkooppunt van bijzondere producten (bijvoorbeeld landbouwproducten en kunstvormen) etc.

Voorwaarde om te komen tot nieuwe landgoederen of buitenplaatsen is dat het ontwerp ruimtelijke kwaliteit heeft. Door een goede ruimtelijke vormgeving zal een aantrekkelijker geheel ontstaan, dat fraaier is dan de afzonderlijke elementen. De Functiekaart en de Ontwikkelingskaart vormen steeds het afwegingskader of de aanleg van nieuwe landgoederen passend is in een bepaald gebied. Dit betekent in het bijzonder dat nieuwe landgoederen dienen te passen in het bosclusteringsbeleid, er moet sprake zijn van het versterken van natuur en landschapswaarden en de ontwikkeling van nieuwe landgoederen dient aan te sluiten bij de bestaande bebouwing. Voor de ontwikkeling van nieuwe landgoederen groter dan 50 ha is aansluiting op bestaande bebouwing niet noodzakelijk. Vanuit het omgevingsbeleid worden nieuwe landgoederen gestimuleerd als:

- het past binnen het bosclusteringsbeleid;
- ze gelegen zijn in voorkeursgebieden (onder andere veenkoloniën, heideontginningen, stadsranden en (sub)streekcentra);
- de natuur en landschapswaarden worden versterkt;
- het aansluiting vindt bij bestaande bebouwingspatronen.

Indien men niet geheel aan deze eisen voldoet dan zal een groter oppervlakte bos deel moeten uitmaken van het landgoed.

Begrenzingsplan 'Noord Drenthe'

In het begrenzingsplan wordt aangegeven op welke wijze het provinciaal bestuur van Drenthemogelijkheden wil scheppen voor een evenwichtige relatie tussen natuur en landbouw. Voor de gebieden die begrenst worden in dit plan worden doelstellingen geformuleerd. Ten behoeve van de realisering van de doelstellingen worden de volgende gebieden onderscheiden:

- *Beheersgebied*
In deze gebieden wordt door middel van het sluiten van beheersovereenkomsten gestreefd naar een agrarische bedrijfsvoering die mede gericht is op het behoud en ontwikkeling van de natuur- en landschapswaarden.
- *Reservaatsgebied*
Het uiteindelijk gewenste natuurbeheer van deze gebieden is moeilijk inpasbaar in een rendabele agrarische bedrijfsvoering. De overheid streeft er dan ook naar deze

gronden aan te kopen tegen agrarische waarde. Vaak komen de gronden in beheer bij een natuurbeschermingsorganisatie.

- *Natuurontwikkelingsgebied*

Dit zijn gebieden met goede mogelijkheden voor het ontwikkelen van natuurwaarden of voor het aanzienlijk verhogen van natuurwaarden. Het accent in dit soort gebieden ligt sterk op het wijzigen van het grondgebruik en de inrichting.

In het Provinciaal Natuurbeleidsplan (PNB) zijn in het gebied Noord Drenthe de volgende ecologische verbindingzones aangegeven:

Bakkeveen-Een ◊ Roderesch, Peizerdiep ◊ Tjonger, Peest ◊ Esmeer, Zijen ◊ Zeegse

Voor een deel worden deze verbindingzones gerealiseerd in het kader van de Herinrichting Roden-Norg.

Nota Landschap (Provincie Drenthe 1998)

In deze nota is het landschapsbeleid voor het eerst provinciedekkend uitgewerkt. Het is een facetnota, dat wil zeggen dat het gaat om een uitwerking van het provinciaal beleid beschreven in het Streekplan, het gaat dus niet om nieuw beleid. Deze nota is bedoeld als overlegkader bij planadvisering en plantoetsing, zoals bij dit landschapsbeleidsplan. Met deze nota wil het provinciebestuur haar standpunt over behoud, herstel en verbetering van de kwaliteit van het landschap duidelijk maken.

In het landschapsbeleid van de provincie wordt de gemeente Noordenveld grotendeels benoemd als een gebied waar het accent ligt op behoud en herstel van de bestaande landschapskwaliteit. Hiervoor worden de volgende punten genoemd:

Esdorpen met essen:

- open essen met esdek en reliëf niet bebouwen of bebossen
- esrandbeplantingen handhaven en plaatselijk herstellen door terugbrengen van esbosjes of houtsingels
- stimuleren van akkerbouw en randenbeheer voor akkerkruiden op de es
- behoud en herstel van dorpsilhouetten met monumentale boerderijen (rietdaken) en erfbeplantingen
- behoud en herstel van samenhangend patroon van kleine landschapselementen in en rond het dorp (brink, bosjes, boomgaarden, dobben, wallen en singels)

Beekdalen

- beekdalen niet bebouwen of bebossen, behoud van herkenbare beekloop en kenmerkend beplantingspatroon (grens- en dwarswallen, soms kleine bosjes)
- behouden en herstellen reliëf in de beekdalen en op de flanken
- aanleggen van poelen en in de midden- en benedenloop eventueel herstel van een meer natuurlijke beekloop (hermeandering)
- stimuleren beheer in kleine eenheden, gericht op behoud en herstel van landschapselementen en hooilandbeheer

Jonge Veldontginningen

- behoud van herkenbare eenheden met rationeel, geometrisch kavel- en beplantingspatroon en specifieke kenmerken als ontginningsassen met typerende ontginningsboerderijen en erfbeplanting en grenzen tussen verschillende ontginningen
- behoud van het reliëf en de veen-, heide- en stuifzandgebieden
- behouden van boscomplexen en stimuleren van een gevarieerd bosbeeld (open ruimten, lanen)
- bosuitbreiding aangrenzend aan boscomplexen is gewenst mits er geen waardevolle open ruimten verloren gaan

Koloniën van Weldadigheid (zie ook rijksbeleid project "Landschapsontwikkeling Veenhuizen")

- behoud en herstel van samenhangend patroon van lanen, bossen, waterlopen (kanaal+wijken), landbouwgronden en monumentale bebouwing (landgoedkarakter)

Veenkoloniën

- behoud van de open ruimten (Een-West/Nieuw-Roden)

Veenweidegebied

- open veenweidegebied (grasland) niet bebouwen of bebossen
- behouden en herstellen van de kenmerkende overgangen van het Drents Plateau naar het open veenweide gebied (bijzondere, kleine esdorpen Leutingerwolde, Sandebuurt en Roderwolde met essen en een kleinschalig patroon van houtwallen en –singels)
- behouden en herstellen van kavel- en slotenpatronen

Historische landgoederen, buitenplaatsen en havezaten

- behouden en herstellen van de samenhangen tussen monumentale bebouwing, tuin, lanen, waterpartijen/-lopen, bossen en landbouwgronden

De rijksoverheid heeft in 1992 een nieuw instrument in het leven geroepen dat specifiek kan worden ingezet voor de realisering van het landschapsbeleid: 'het nationaal landschapspatroon' (NLP). Door middel verwerving en inrichting kunnen gebieden met bijzondere landschappelijke waarden worden veiliggesteld of kunnen nieuwe kwaliteiten aan het landschap worden toegevoegd. In Drenthe zal het NLP worden ingezet om in een aantal gebieden de bestaande landschapskwaliteiten te behouden en te herstellen. Een van deze gebieden is Noordenveld. Hier zijn 70 NLP-hectares aangewezen, verdeeld over de volgende gebieden of elementen:

- herstel Veenhuizen (25 ha)
- herstel beekdalranden (15 ha)
- herstel esranden (15 ha)
- herstel historische buitenplaatsen/landgoederen (15 ha)

Gebiedsvisie Natuur, Bos en Landschap, Noordenveld (NBL 1998)

Een gebiedsvisie NBL is een sectorale visie vanuit natuur, bos en landschap. Hierin worden de actuele en historische waarden en samenhangen van het gebied geïnventariseerd en de potenties en knelpunten voor natuur, bos en landschap geanalyseerd. De gebiedsvisie geeft aan wat er op basis van de potenties voor natuur, bos en landschap mogelijk is. Vanuit die mogelijkheden wordt de gewenste duurzame ontwikkeling aangegeven. Concreet wordt er aangegeven waar welke natuurdoeltypen worden nagestreefd. De visie vormt een bouwsteen voor de uitvoering van projecten.

Op het gebied van landschap worden de volgende punten aangegeven:

Hogere gronden:

- bij de essen handhaven en versterken gebiedskenmerken en accentueren esranden;
- voor de veldontginningen geldt handhaven of versterken van de gradaties in maatvoering, handhaven ontginningsassen en behoud van archeologische waarden;
- bij de hoogveenontginningen wordt de nadruk gelegd op het handhaven of versterken van de herkenbaarheid van het ontginningspatroon en handhaven van het open en grootschalige karakter;
- bij het potkleigebied wordt de nadruk gelegd op het handhaven en versterken van de gebiedskenmerken (verkavelingspatroon, beplantingen) en op het behoud en het versterken van de kleinschaligheid door herstel van landschapselementen;
- tevens worden landgoederen genoemd, waarbij de nadruk ligt op het handhaven of versterken van de herkenbaarheid van de landgoedstructuur.

Beekdalen:

- handhaven en versterken van de gebiedskenmerken (grasland, openheid, sloten en beplanting);
- accentueren beekdalranden door lijnvormige beplanting op de wallen;
- vergroten van de herkenbaarheid van de beekloop, mede door versterking van het natuurlijk karakter en de ontwikkeling van beekbegeleidende beplanting;
- ruimte voor overstromingsdynamiek.

Laagveengebied:

- handhaven en versterken van de gebiedskenmerken (openheid, grasland en sloten);
- handhaven of versterken van de herkenbaarheid van ontginningspatronen (ontginningsassen en verkavelingsrichting);
- Behoud van archeologische waarden (veenterpen).

Landgoederen

- handhaven of versterken herkenbaarheid landgoedstructuur (met name Mensinghe, Westervelde en Terheijl).

Gebiedsvisie Natuur, Bos en Landschap – Ecologische verbindingzones (1997)

Het concretiseren van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is een taak van de provincie. In deze notitie wordt in grote lijnen door de provincie Drenthe aangegeven hoe, de in het Provinciaal Natuurbeleidsplan (PNBP) genoemde verbindingzones, eruit komen te zien. Als uitgangspunt is gekozen voor een inrichting van de verbindingzone die gericht is op het koppelen van ecosystemen. Er worden diersoorten genoemd als voorbeeldgebruikers om een beeld te geven van de invulling van de ecosystemen. De verschillende ecologische verbindingen in Drenthe zijn uitgewerkt op kaart in de werkmap (februari 2000). De volgende verbindingen worden genoemd in het gebied van de gemeente Noordenveld:

- Bakkeveen-Een-Roderesch
- Peizerdiep-Tjonger
- Peest-Esmeer

Herinrichtingsplan Roden-Norg (1997)

Voor het gebied 'Roden-Norg' is een landinrichtingsplan vastgesteld op 1 juli 1997. Aanleiding voor de Drentse landbouworganisaties om een dergelijk plan aan te vragen waren een aantal voor de landbouw slechte productieomstandigheden. In het plan wordt inzicht gegeven in de belangrijkste functies van het gebied. Voor de landbouw is de melkveehouderij de belangrijkste tak, de grootste oppervlakte van het gebied is in gebruik als grasland.

In het plan wordt inzicht gegeven in de knelpunten in de inrichting die zich voordoen naar aanleiding van doestellingen uit verschillende (ruimtelijke) plannen in het gebied. Vervolgens wordt beschreven hoe deze knelpunten door middel van landinrichting geheel of gedeeltelijk kunnen worden opgeheven.

In het herinrichtingsplan wordt per sector/aspect een doelstelling geformuleerd:

- Een belangrijke doelstelling van de landinrichting is het perspectief voor de ondernemers in de landbouw te verbeteren.
- Het landinrichtingsgebied bevat reeds veel natuurwaarden, met name voor het beekmilieu geldt dat de natuurwaarden met dit plan worden verhoogd.
- De maatregelen die van invloed zijn op de landschappelijke kwaliteit zijn per landschapseenheid beschreven. Een belangrijke doelstelling is het veiligstellen van cultuurhistorische kenmerken, zowel de archeologische als de historisch-geografische.

De maatregelen in het **noordelijk veenweidelandschap** richten zich voornamelijk op het behouden en ontwikkelen van natuurwaarden, in relatief kleine delen van het gebied wordt intensivering van de landbouw voorgestaan.

Het totale **beekdalstelsel** zal, met uitzondering van enkele hoger gelegen flanken, een natuurfunctie krijgen.

De belangrijkste structuurkenmerken van het **oude cultuurlandschap (essen en oude veldontginningen)** wordt gehandhaafd dan wel versterkt.

Het **potkleigebied** aan de noordzijde van Roden wordt deels ingericht voor intensivering van de landbouw en deels voor ontwikkeling van natuurwaarden. Hierbij wordt gestreefd naar het versterken van de relatieve beslotenheid, versterken van het landgoedkarakter rond Ter Heijl en het handhaven van het patroon van wegen, waterlopen, verkaveling en houtwallen.

In het plan wordt het besloten karakter van de **veenontginning Oostindië** versterkt.

De structuurkenmerken van de **jonge veldontginningen** zoals de grootschalige rationale verkaveling, de landschappelijke verdichting in de ontginningsassen en de visuele openheid buiten deze assen blijven gehandhaafd en worden plaatselijk versterkt.

Het herinrichtingsplan is gericht op het vergroten van het recreatief medegebruik van het landelijk gebied. Dit wordt tot stand gebracht door kwaliteitsverbetering en het plaatselijk vergroten van de mogelijkheden voor fietsen, wandelen, paarrijden, sportvissen en de kleine watersport. Bewegwijzering krijgt hierbij de aandacht. Het plangebied is nu recreatief zeer aantrekkelijk en zal dit ook blijven.

De maatregelen voor het onderdeel wegen vloeien allemaal voort uit functiewijzigingen/-verzwaringen van wegen zelf of van de omgeving.

Het plan draagt bij aan behoud en herstel van bodems en geomorfologie. Wat betreft de waterkwaliteit draagt het plan direct of indirect bij aan het bereiken van de emissiedoelstellingen voor gewasbeschermingsmiddelen, stikstof en fosfor uit het Nationaal Milieubeleidsplan. Zo wordt de waterinlaat in de bovenloop van het Groote Diep beperkt tot het landbouwgebied ten noorden van de kolonievaart. Tenslotte resulteert het plan in een vermindering van het energieverbruik bij de landbouwproductie en in het verkeer.

Een belangrijk aspect uit het plan is het instandhouden en zo mogelijk vergroten van de leefbaarheid van het platteland en in het bijzonder van de kleine kernen.

Op het gebied van landbouw, natuur, recreatie, landschap en cultuurhistorie zijn in het 'Herinrichtingsplan Roden-Norg' een groot aantal voorstellen, maatregelen en concrete projecten uiteengezet. Dit landschapsbeleidsplan beschouwt het herinrichtingsplan dan ook als een gegeven. De doelstellingen uit dit plan worden dan ook vertaald in het landschapsbeleidsplan (zie onderstaande thema's)

Integraal waterbeheersplan Noorderzijvest (1997- 2000).

Het Waterbeheersplan van Waterschap Noorderzijvest beschrijft het beleid en beheer omtrent water en waterbeheer van 1997 tot en met 2000 en geeft een doorkijk tot 2015. Waterschap Noorderzijvest heeft haar werkgebied opgedeeld in een vijftal deelgebieden; Noordelijk Kustgebied, Lauwersmeer, Lauwers, Reitdiep en hellend, gestuwde gebieden.

De gemeente Noordenveld ligt grotendeels in het hellend, gestuwde gebied. Beleidsmatig is bij de functietoedeling sterk rekening gehouden met het Herinrichtingsplan Roden-Norg. Zo is de natuurfunctie oppervlaktewater op hoog niveau toegewezen aan de gebieden die in het herinrichtingsplan zijn aangewezen als reservaat en relatienota-beheersgebieden. Ook de aangrenzende bosgebieden die direct aansluiten op de buitengrens van deze gebieden krijgen de functie oppervlaktewater op hoog niveau.

Enkele concrete aspecten die in het integrale beheersplan worden genoemd zijn de hermeandering van het Oostervoortse Diep (omdat van een natuurlijke afvoer geen sprake meer is) en een natte ecologische verbindingzone tussen het Fochteloërveen en de bovenlopen van het Peizerdiep.

Veenhuizen 2020

Momenteel wordt gewerkt aan de vervaardiging van een beleidsplan voor Veenhuizen e.o., met het perspectief op 2020. Op 15 april jongstleden is een startconferentie gehouden waarbij in gezamenlijkheid met verschillende instanties diverse problemen aan de orde zijn geweest. Hiertoe zijn een aantal werkgroepen georganiseerd om zich te buigen op diverse thema's als water en economie. Het is de bedoeling dat begin oktober van dit jaar de eerste resultaten worden gepresenteerd, waarbij naast een visie vooral ook een concreet en resultaat gericht stappenplan of plan van aanpak wordt verwacht.

Gemeentelijk beleid

Structuurvisie Noordenveld (2001, nog niet vastgesteld)

In de structuurvisie voor de gemeente Noordenveld wordt een lange termijn visie geformuleerd. Er wordt een visie beschreven voor verschillende aspecten: wonen, werken, voorzieningen, recreatie en verkeer met als basis het landschap. Het beleid is gericht op een kwalitatief sterk woon- en werkmilieu, een selectieve groei daarvan als onderdeel van de regio met een hoogwaardig voorzieningenniveau, zowel in de zorgsector als op het gebied van de maatschappelijke voorzieningen. De volgende algemene doelen worden genoemd in de structuurvisie:

- Het sterk houden wat sterk is op het gebied van wonen, werken en voorzieningen.
- Nadruk op behoud van de leefbaarheid en de eigen identiteit.
- Oriëntatie op zorgvuldig beheer en op kwaliteitsbehoud.
- Selectieve groei van de (woning)voorraad (met toegevoegde waarde) op kleinschalige planlocaties.
- Versterking van de regionale oriëntatie met betrekking tot de functies wonen en werken.
- Het in stand houden van het karakter van een aantrekkelijke gemeente in het groen door het landschap waar mogelijk te versterken: mede bepalend voor de kwaliteit van de leefomgeving en voor de leefbaarheid.
- Milieu- en verkeersaspecten ter versterking van de leefbaarheid.

Beleidsplan Recreatie en toerisme

In de gemeente Noordenveld speelt recreatie een belangrijke rol. Het gaat daarbij niet om recreatieve terreinen, plekken en/of attracties maar voornamelijk om de rust, ruimte, natuur en cultuurhistorie die in de gemeente te vinden is. De gemeente beschikt over idyllische dorpen, waardevolle natuurgebieden en fraaie landschapsstructuren. In 1997 heeft Vandertuuk, bureau voor onderzoek, een tweetal beleidsplannen opgesteld vanuit de sector recreatie en toerisme. De één beschrijft over de toenmalige gemeente Norg, de ander over de toenmalige gemeenten Roden en Peize. De volgende doelstellingen werden vanuit de verschillende gemeenten geformuleerd:

Roden

- toeristisch beleid in het kader van lokale economie en werkgelegenheid

Peize

- het promoten van Peize, het uitbreiden van toerisme en het verbeteren van recreatie binnen de gemeente

Norg

- het verbeteren van de kwaliteit van de verblijfsrecreatie en het versterken van de dagrecreatieve mogelijkheden, mede ter ondersteuning van de verblijfsrecreatie

Kansen in de gemeente Noordenveld die genoemd worden in het plan, op het gebied van recreatie en toerisme liggen in:

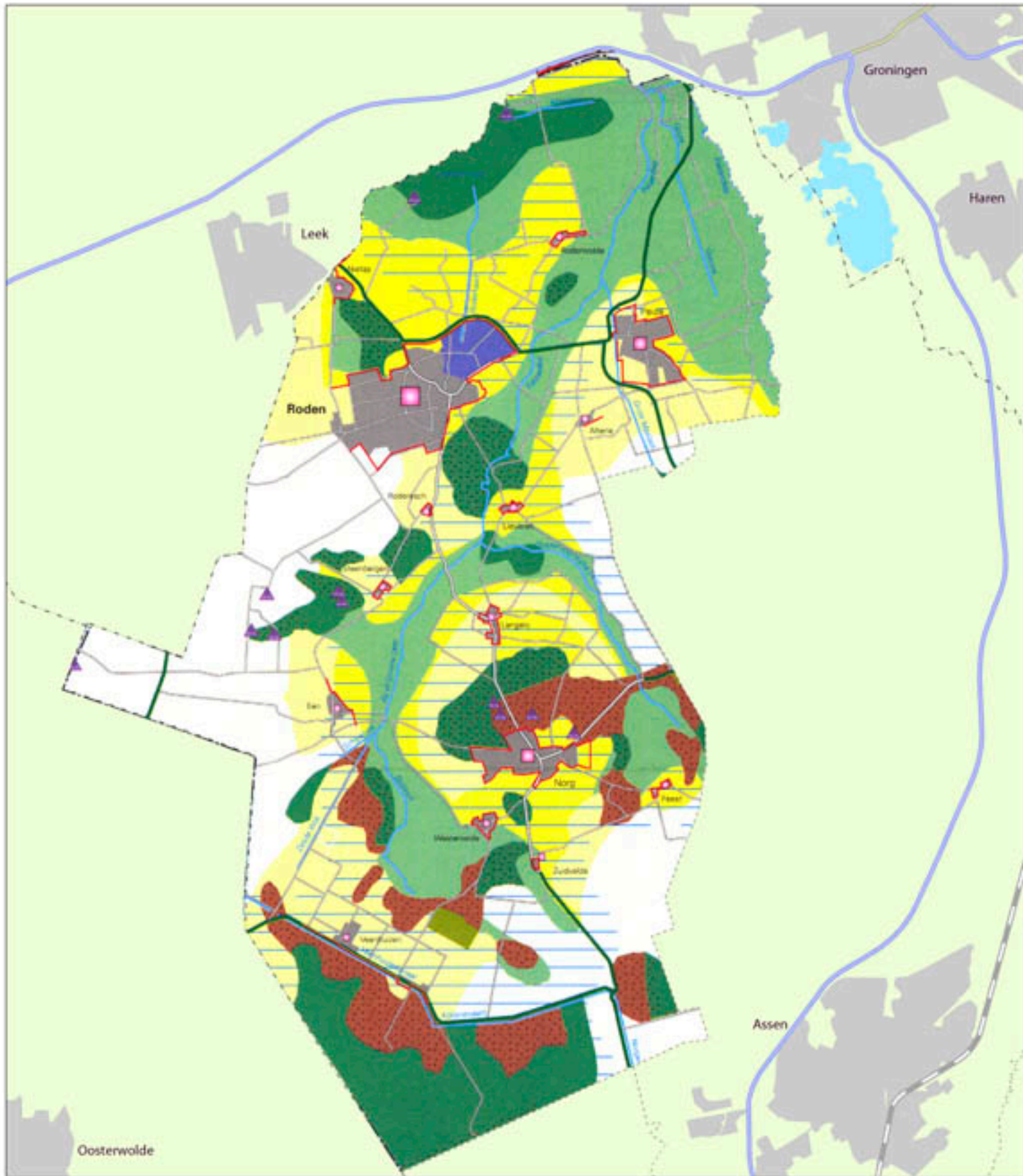
- gezamenlijke ontwikkeling van recreatie en toerisme en natuur en landschap
- zich onderscheiden, zoeken naar een eigen toeristisch-recreatieve identiteit
- inspelen op de trend van 'plattelandsontwikkeling' en behoud van het kleinschalige karakter van toeristisch recreatieve bedrijven
- bestaande cultuuraanbod in de regio beter benutten
- stimuleren van routegebonden vormen van recreatie
- streven naar een betere ontsluiting van het buitengebied
- streven naar een meer organisatorisch geheel op het gebied van promotie

Landschapsbeleidsplannen Roden en Peize (1988, 1989)

In 1988 en 1989 is respectievelijk voor Peize en Roden een landschapsbeleidsplan opgesteld. Een belangrijk accent in deze plannen is, naast de landschapvisie, het beheer van de landschapselementen, waarbij alle landschapselementen in de gemeente werden vastgelegd.

De gemeente Norg heeft geen landschapsbeleidsplan.

Bijlage 2. Kaarten 1 t/m 9

Kaart 1

Functiekaart POP

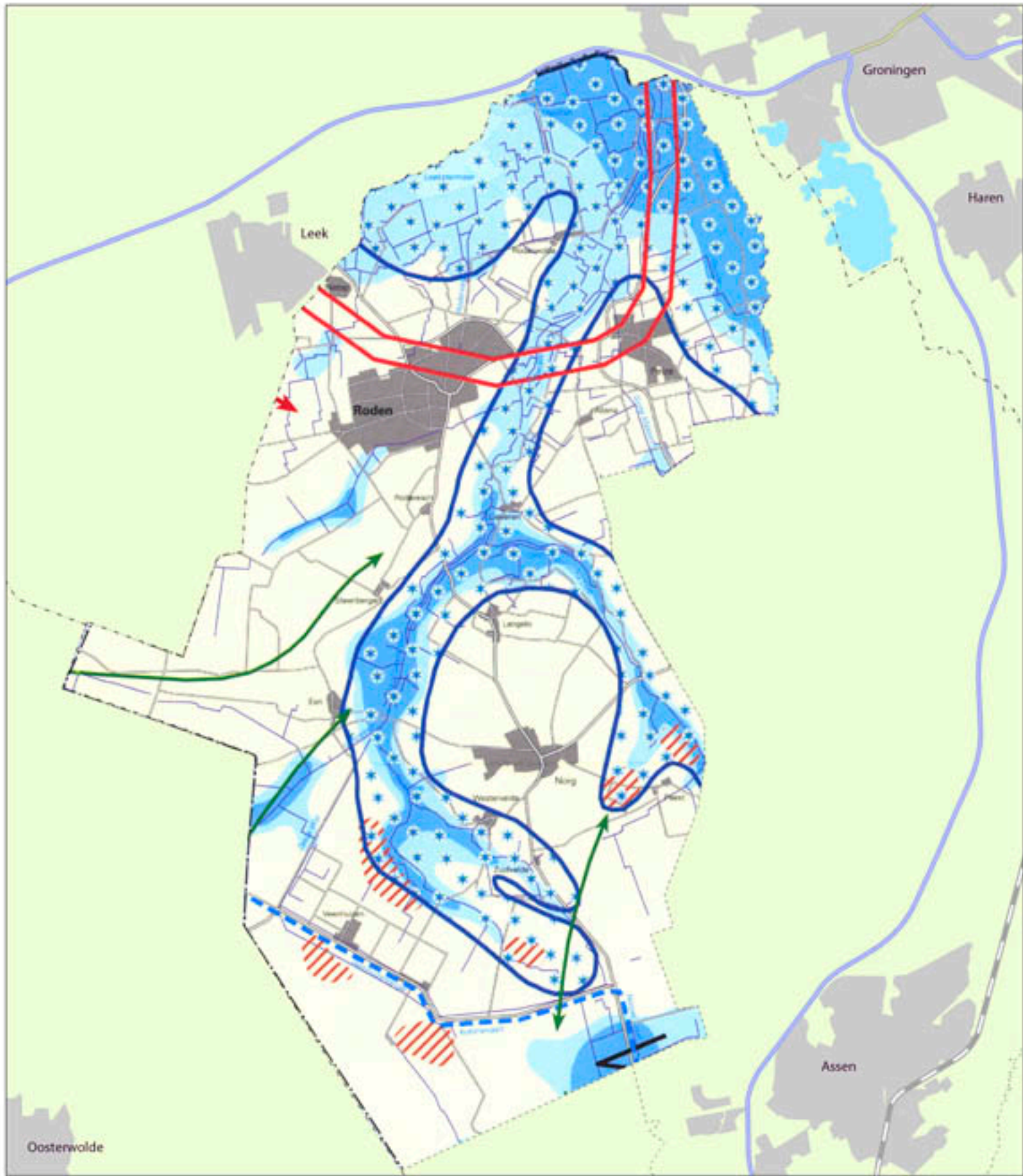
Integrale functietoekening landelijk gebied
109842-01

0 1 2 3 4 km

Legenda

	spoorlijn		Zone I
	autoweg		Zone II
	provinciale grens		Zone III
	gemeentegrens		Zone IV
	bebouwing		Zone V
			Zone VI
			Bos
			Hydrologisch aandachtsgebied

Kaart 2

Ontwikkelingskaart POP

109842-02

0 1 2 3 4 km

Legenda

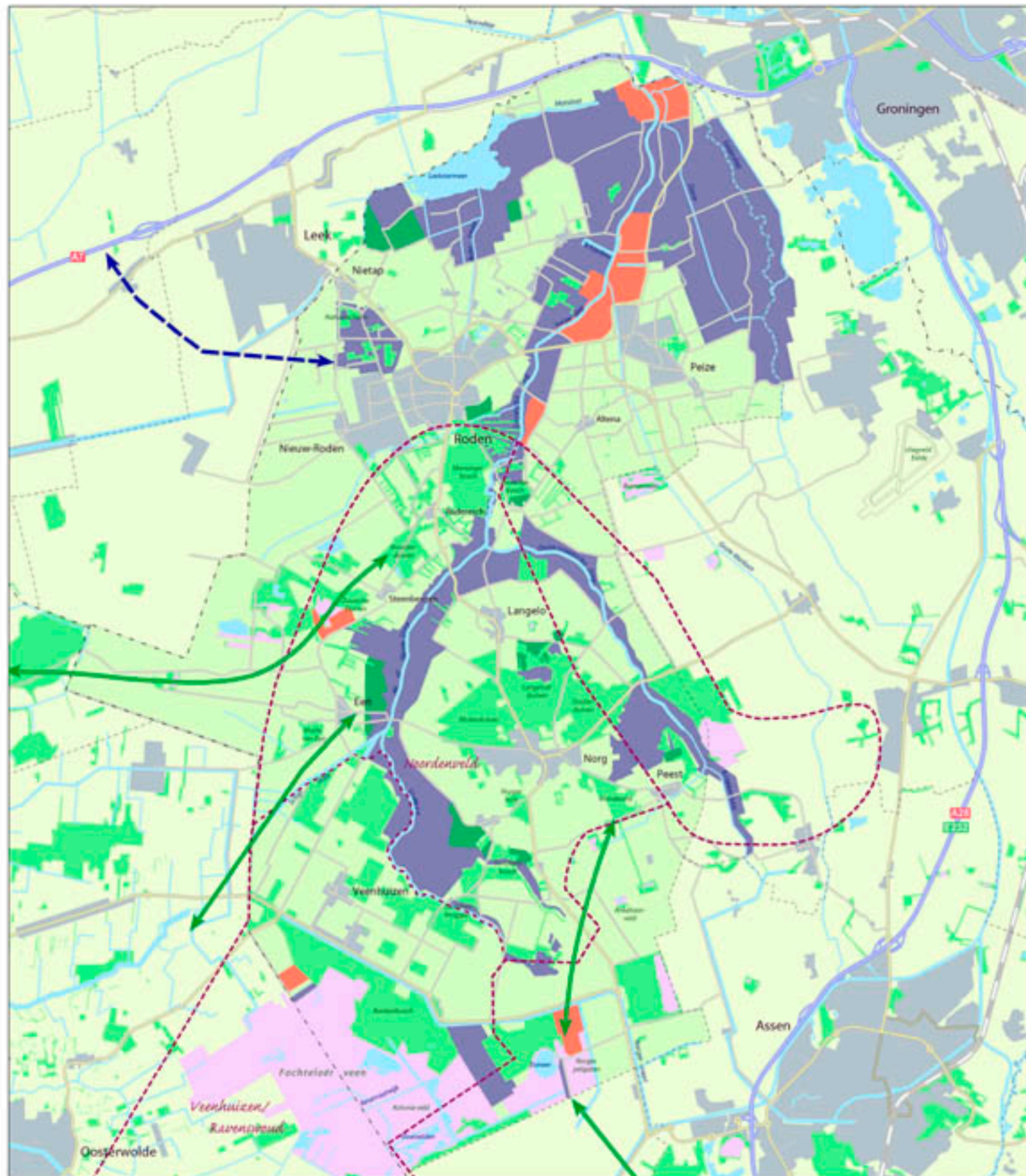
- spoorlijn
- autostrade
- provinciale grens
- gemeentegrens
- bebouwing

Grondslag voor het POP

- Infiltratie (wegringing)
- Intermediair (overgangsgedebied)
- Ravel
- Permanent waterlopende waterloop

Groene infrastructuur

- Ontwikkeling stadrandzone
- Ecologische verbindingzone
- Ontwikkeling natuurwaarde en waterwinning
- Ontwikkeling bos met accent natuur
- Hoogwaardige openbaarvervoerlijn

Kaart 3

Plannen en ontwikkelingen

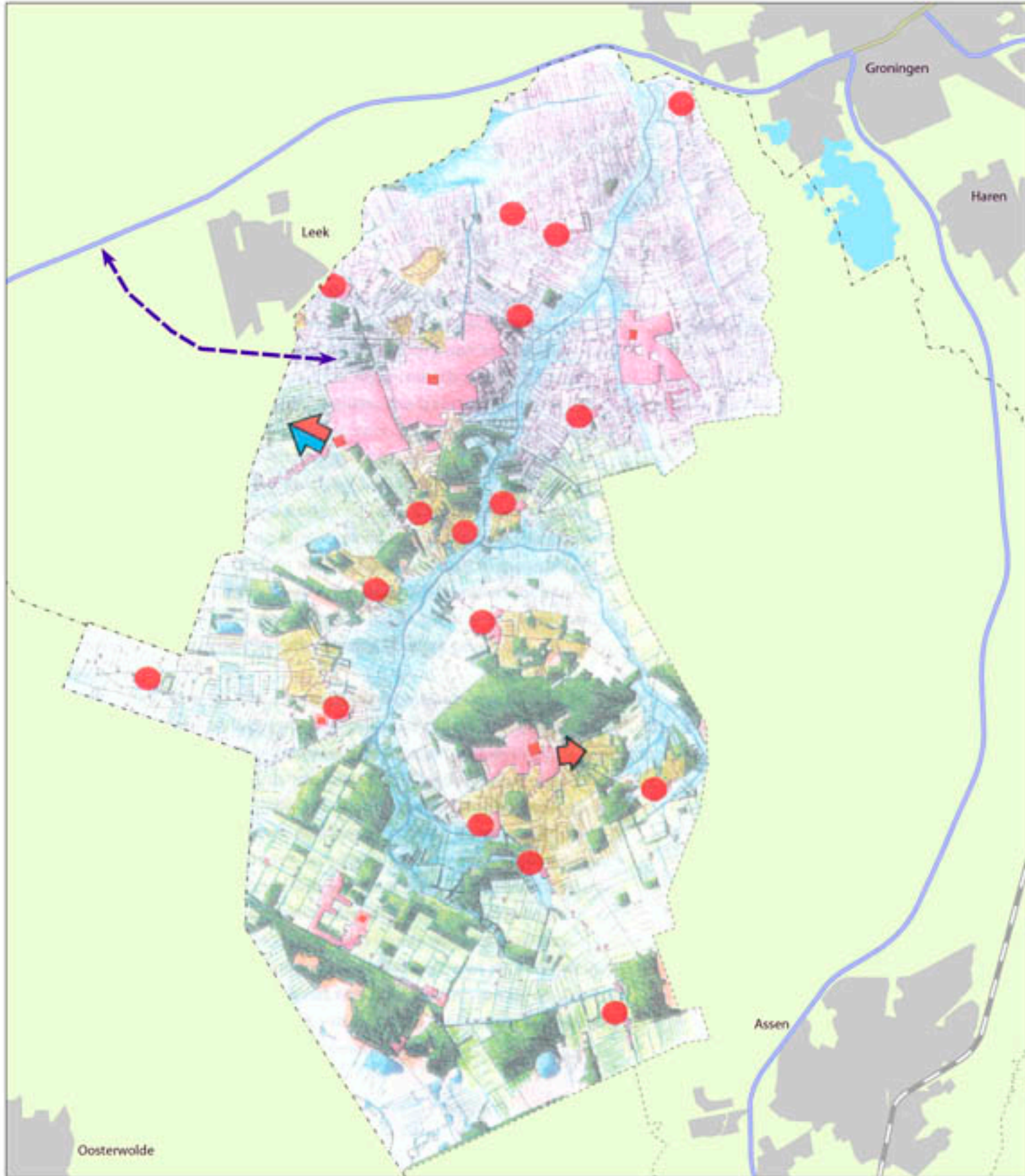
109842-03

0 1 2 3 4 km

Legenda

spoorlijn	ecologische verbindingzone
autosnelweg	Belvedere-gebied
hoofdweg	beheersgebied
secundaire weg	reservatsgebied
waterloop	natuurontwikkelingsgebied
provinciale grens	eventueel aan te leggen weg
gemeentegrens	
bebouwing	
bos	
heide, hoogveen	

Kaart 4
Structuurvisie

109842-04

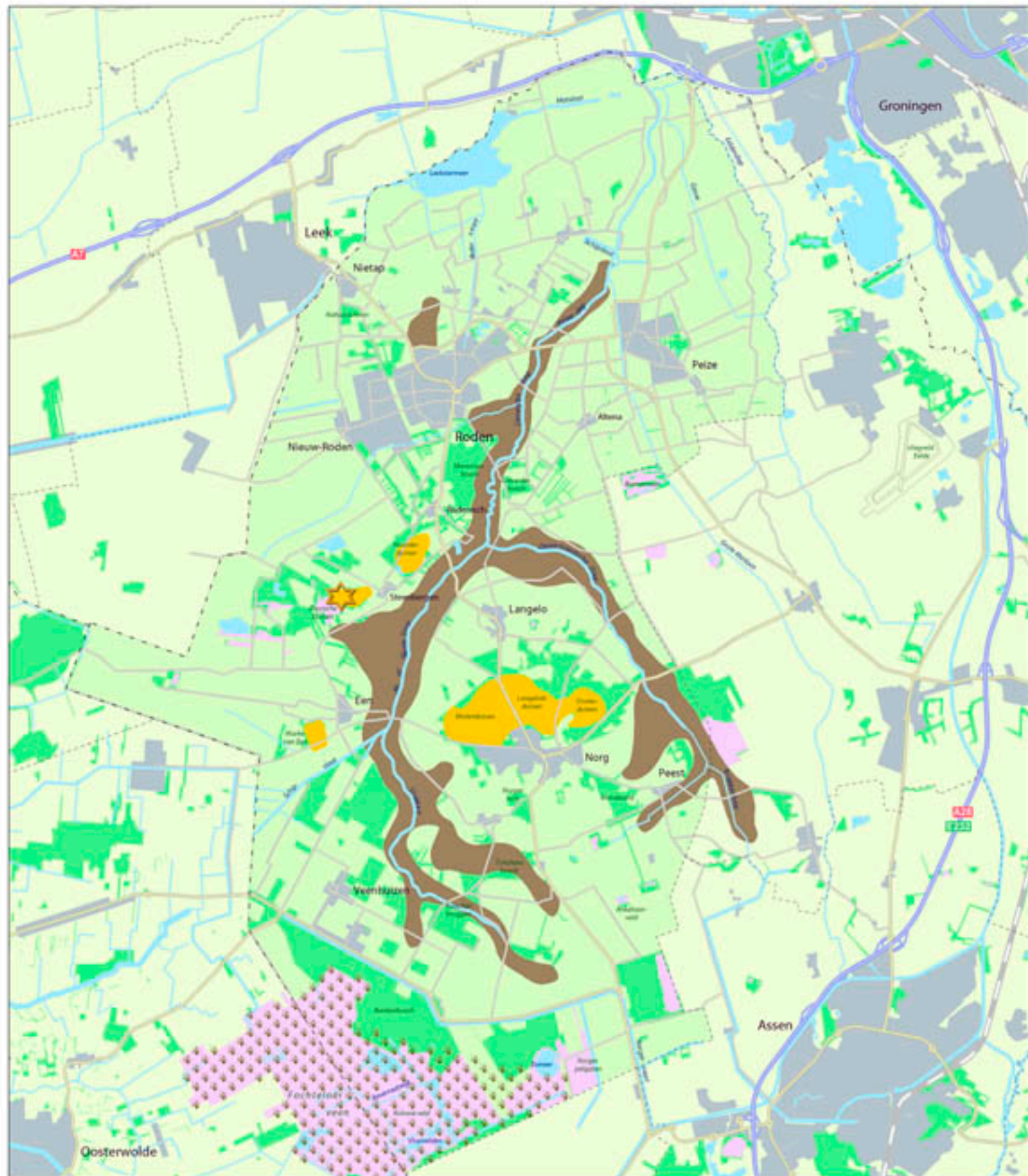

Legenda

- spoorlijn
- autoweg
- provinciale grens
- gemeentegrens

- eventueel aan te leggen weg
- woon/werkgebied regio's
- uitbreidingsrichting Norg
- inbreiding/terstructurering
- uitbreidingslocatie
- overige kernen (maatwerk)
- bebouwing

bron: Rijgel Hazama adviseurs, "Structuurvisie Noardewâld" zone (code 106.00.01.00.01)

Kaart 5

Abiotische waarden

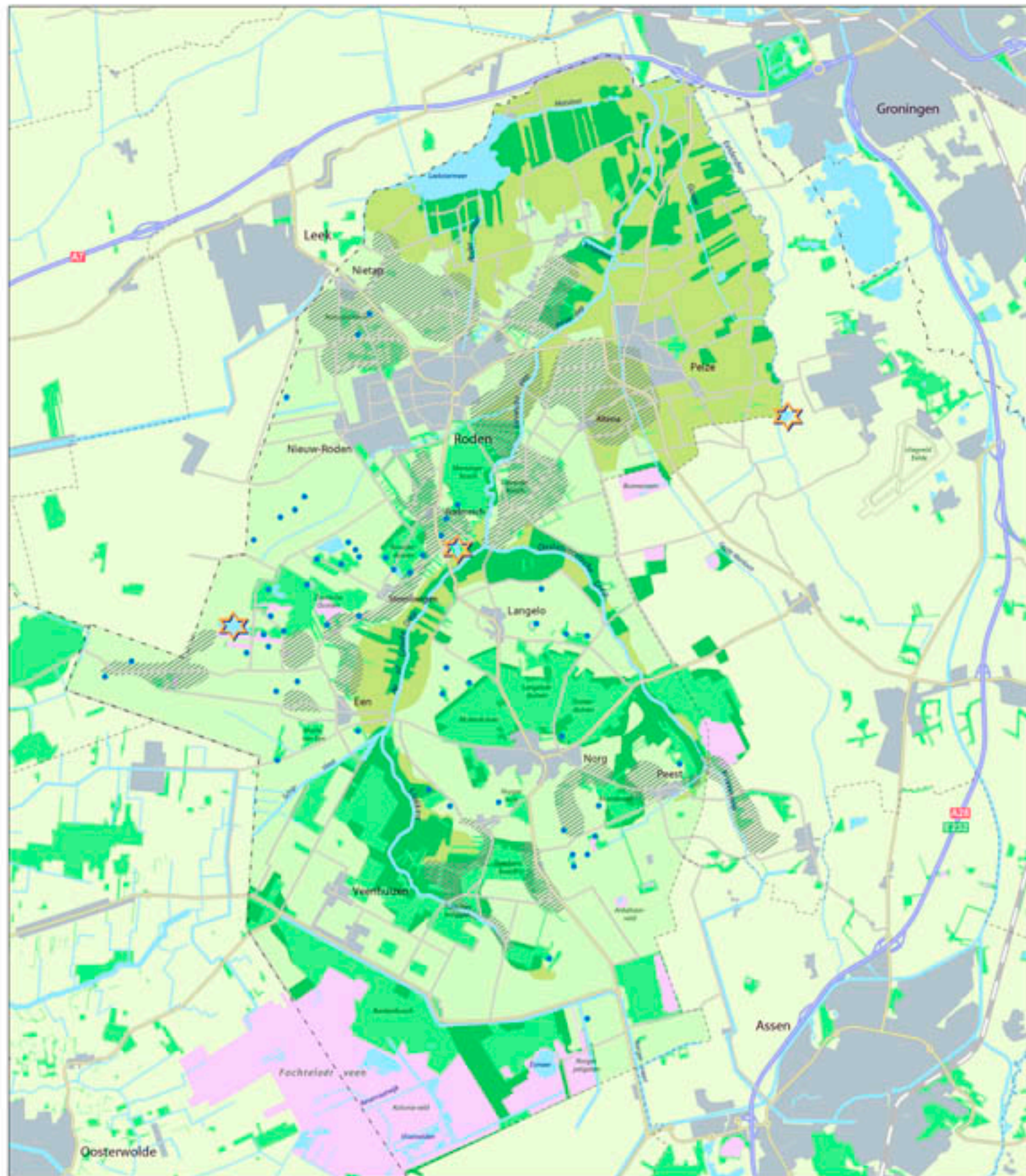
109842-05

0 1 2 3 4 km

Legenda

	spoorlijn		geomorfologisch en bodemkundig
waardevol beekdal (of gedeelte daarvan)
	autosnelweg		hoogveen
	hoofdweg		stuifzandgebied
	secundaire weg		bijzonder stuifzandgebied met veel
microrelief
	waterloop		
	provinciale grens		
	gemeentegrens		
	bebouwing		
	bos		
	heide, hoogveen		

Kaart 6

Ecologische waarden

109842-06

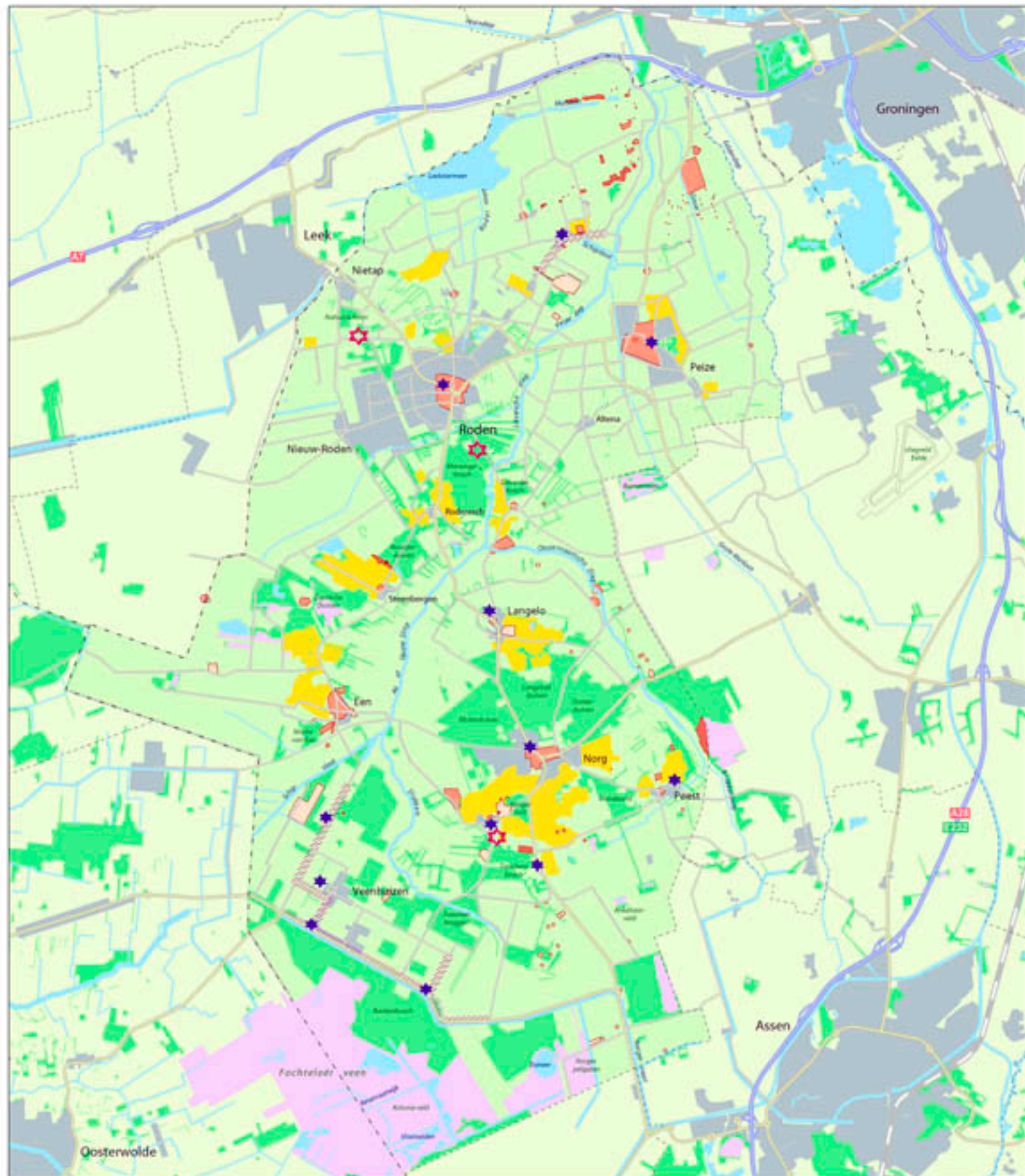

0 1 2 3 4 km

Legenda

spoorlijn	gebied met botanische waarden bij sloten en beekdalen
autosnelweg	bos en natuurgebied
hoofdweg	gebied met relatief veel bojes en houtwallen, waardevol als fourage- en broedgebied voor vogels en verschillende zoogdieren
secundaire weg	zandplas waardevol voor vogels en/of planten
waterloop	vennen en veentjes
provinciale grens	
gemeentegrens	
bebouwing	
bos	
heide, hoogveen	

bron: POP

Kaart 7

Geomorfologie, archeologie
en cultuurhistorie

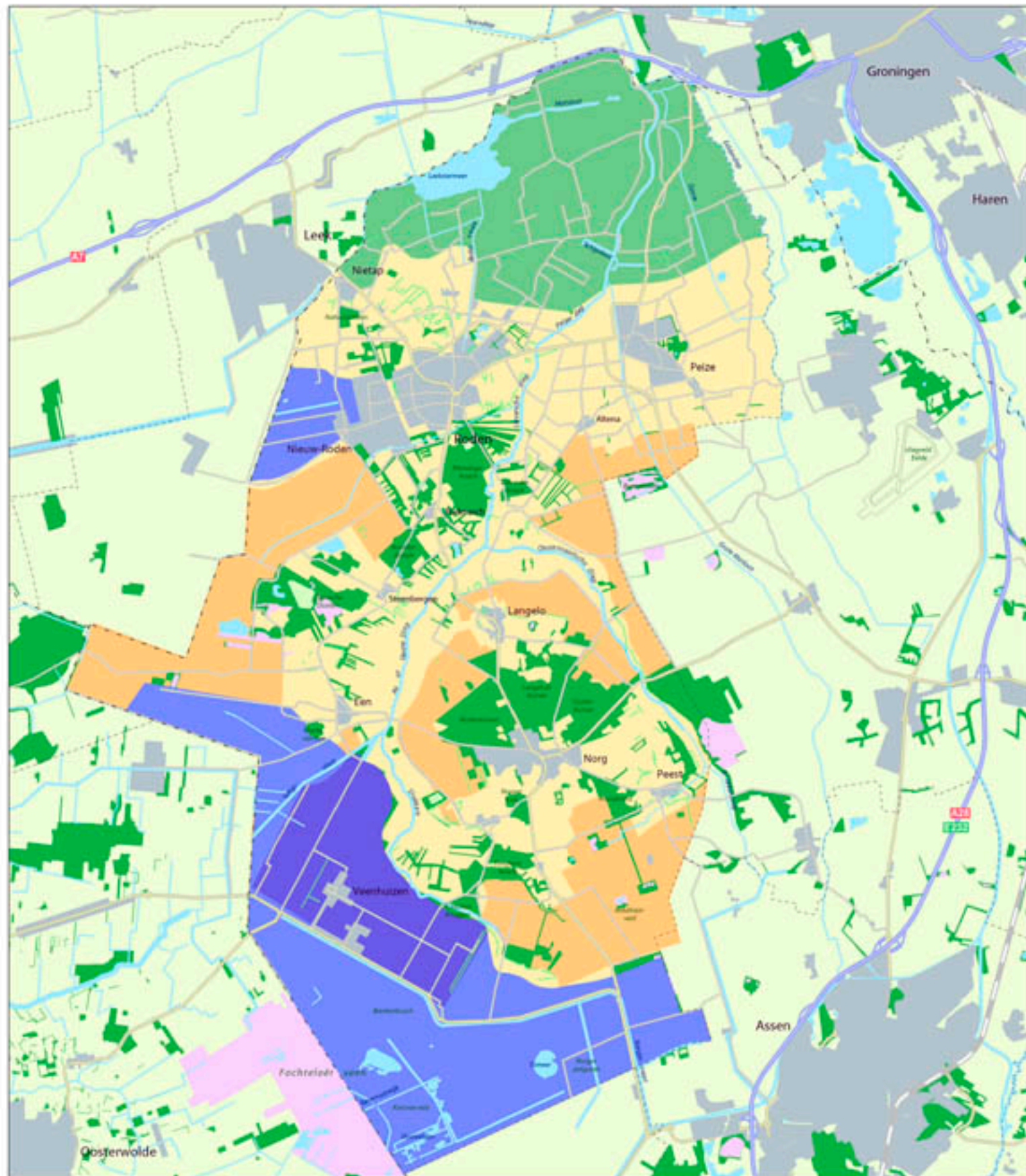
109842-07

0 1 2 3 4 km

Legenda

spoorlijn	bebouwing	landgoed
autosnelweg	bos	cultuurhistorisch waardevolle nederzetting
hoofdweg	heide, hoogveen	cultuurhistorisch waardevol weg- of kanaalcorp
secundaire weg	es	
waterloop	terreinen van archeologische betekenis	
provinciale grens	terreinen van archeologische waarde	
gemeentegrens	terreinen van hoge archeologische waarde	
	terreinen van zeer hoge archeologische waarde	
	terreinen van zeer hoge archeologische waarde (beschermd)	

Kaart 8
Landschapstypen

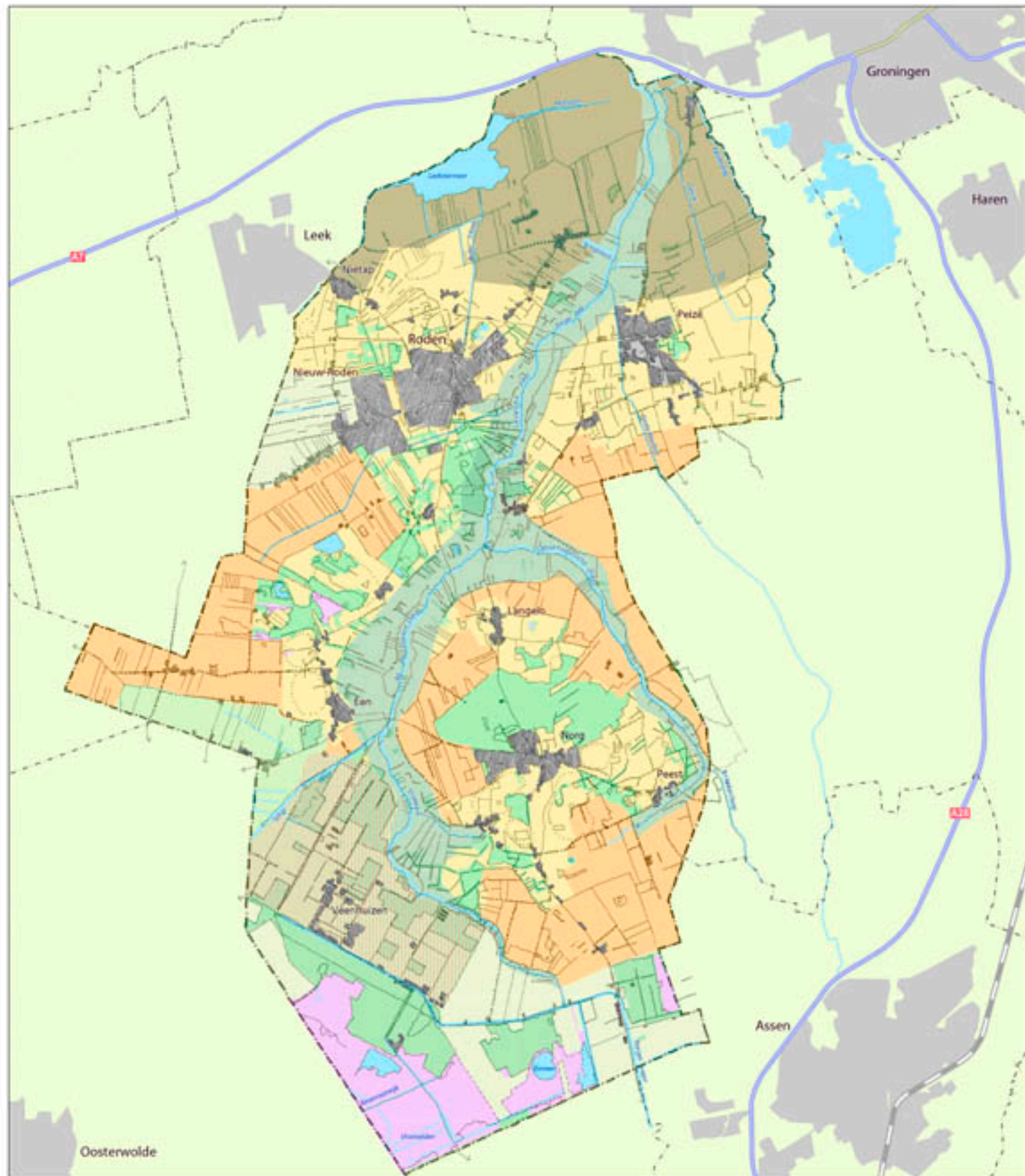
109842-08

0 1 2 3 4 km

Legenda

spoorlijn	wegdorpenlandschap van de laagveenontginning
autosnelweg	veenkolonien
provinciale grens	kolonie Veenhuizen
gemeentegrens	
bebouwing	Esdorpenlandschap
bos	oude cultuurgrond
heide, hoogveen	jonge veldontginningen

Kaart 9 Basisstrategieën

10000 m

0 1 2 3 4 km

Legenda

spoorlijn	bebouwing
autosnelweg	bos
gemeentegrens	heide
baan / wegbeplanting	water
singels / houtwallen	
kavelloten	

Basisstrategieën

	handhaven en versterken bestaande openheid in laagveen-omgevinglandschap
	instandhouden en ontwikkelen van ruimte voor natuurlijke processen en het behouden van karakteristieke beekdriehoeken in de beekdalen
	handhaven, versterken en ontwikkelen van nieuwe landschappelijke kwaliteit in het veenkoloniale landschap en ruimte geven aan natuurlijke ontwikkeling in het Fochteloovveen
	handhaven, herstellen en versterken van de samenhang tussen het landschappelijk ontwerp en de bebouwing in het gebied Veenhuizen
	handhaven en versterken karakteristieke samenhang van het endorpenlandschap
	handhaven grootchalige rationale verknalling

Bijlage 3. Typen ecologische verbindingen

ECOLOGISCHE VERBINDINGSZONE

TYPE nat

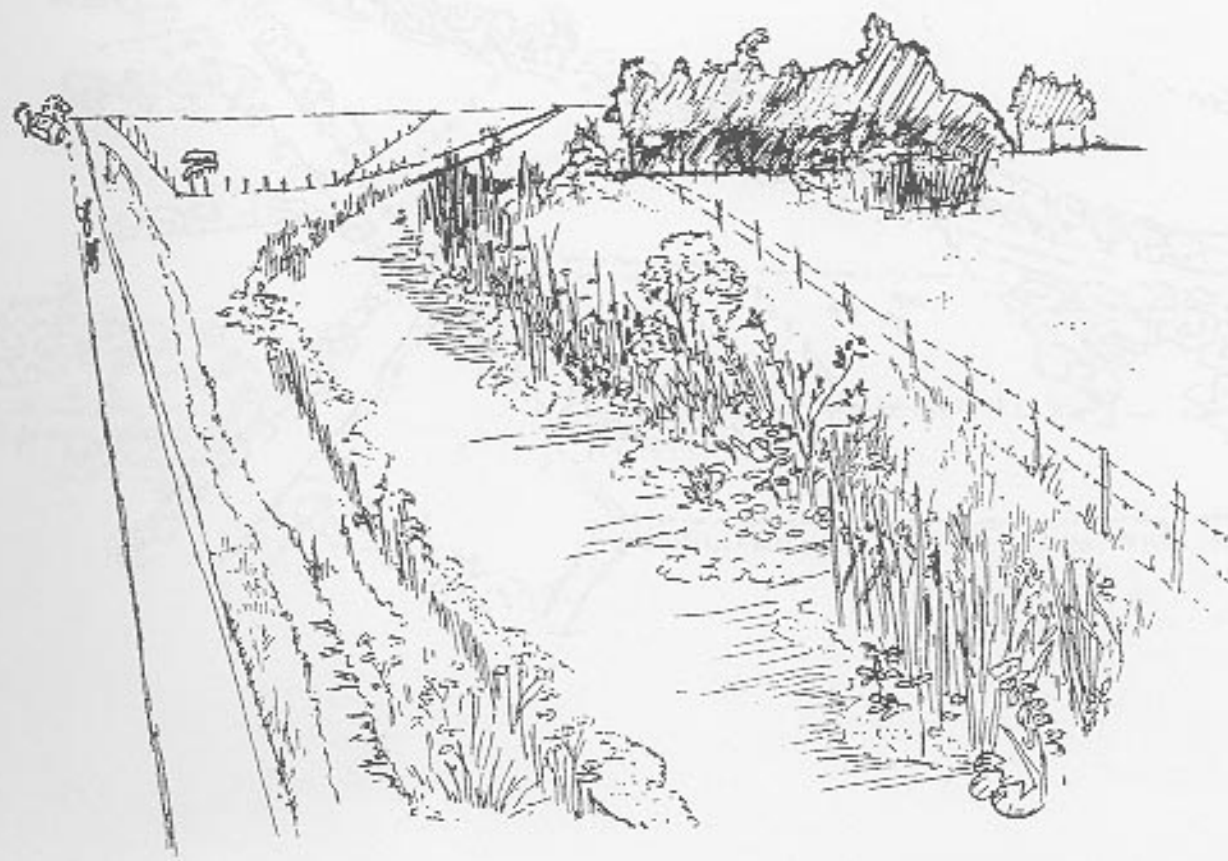

Voorbeeldsoorten

- Bempje
- Ringslang
- Otter

Karakteristieken

- Lintbreedte 20 m.
- Stapstenen: plaatselijk lintverbreding
- Goede kwaliteit oppervlaktewater
- Hoogopgaande oeverbegroeiing
- Plaatselijk struikopslag in oever
- Stilstaand water in de nabijheid

ECOLOGISCHE VERBINDINGSZONE

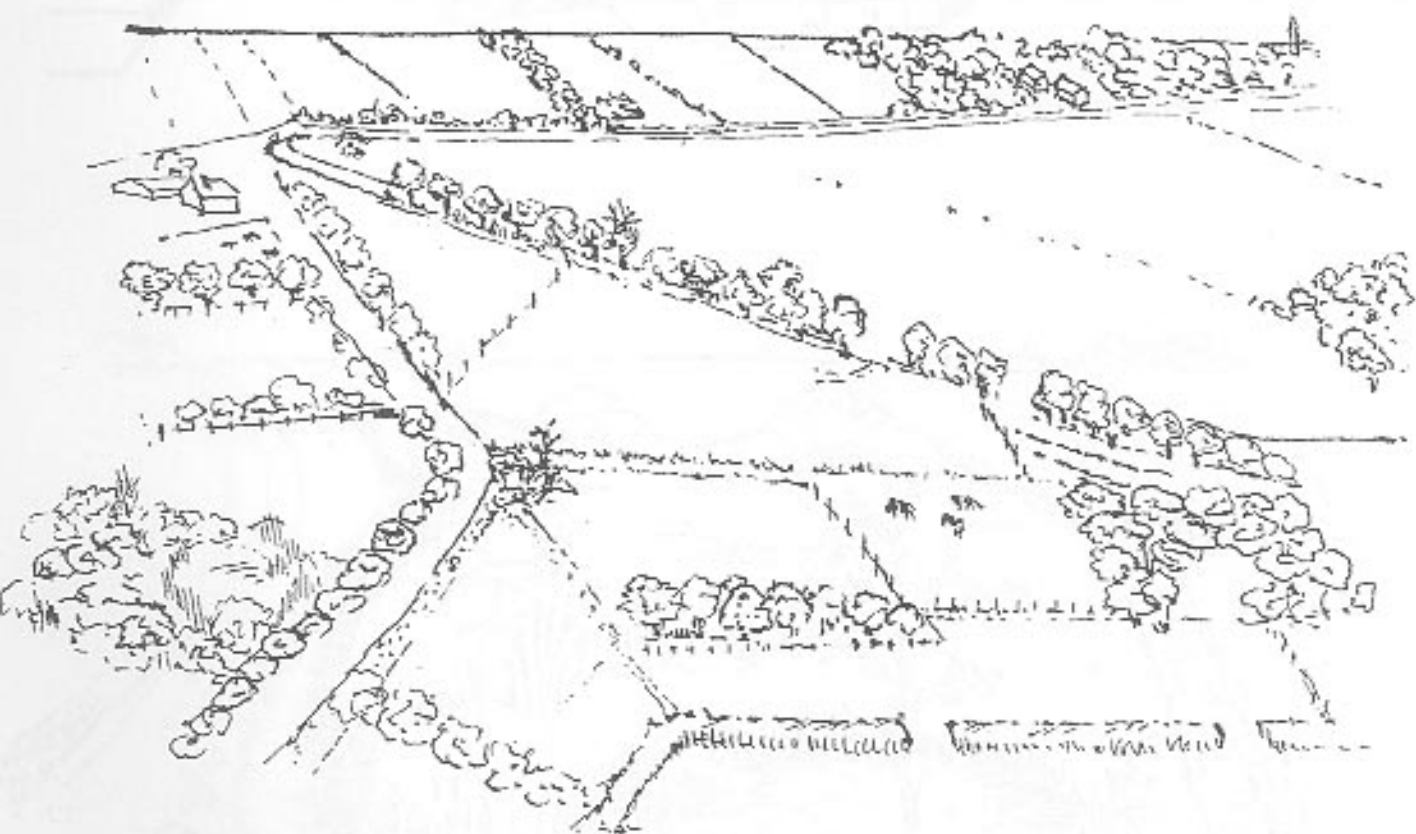
TYPE fijnmazig

Voorbeeldsoorten

- Das
- Kamsalamander
- Vleermuizen

Karakteristieken

- Bestaande lijnvormige structuren versterken
- Ecologisch beheren
- Bestaande landschapselementen verbinden

ECOLOGISCHE VERBINDINGSZONE

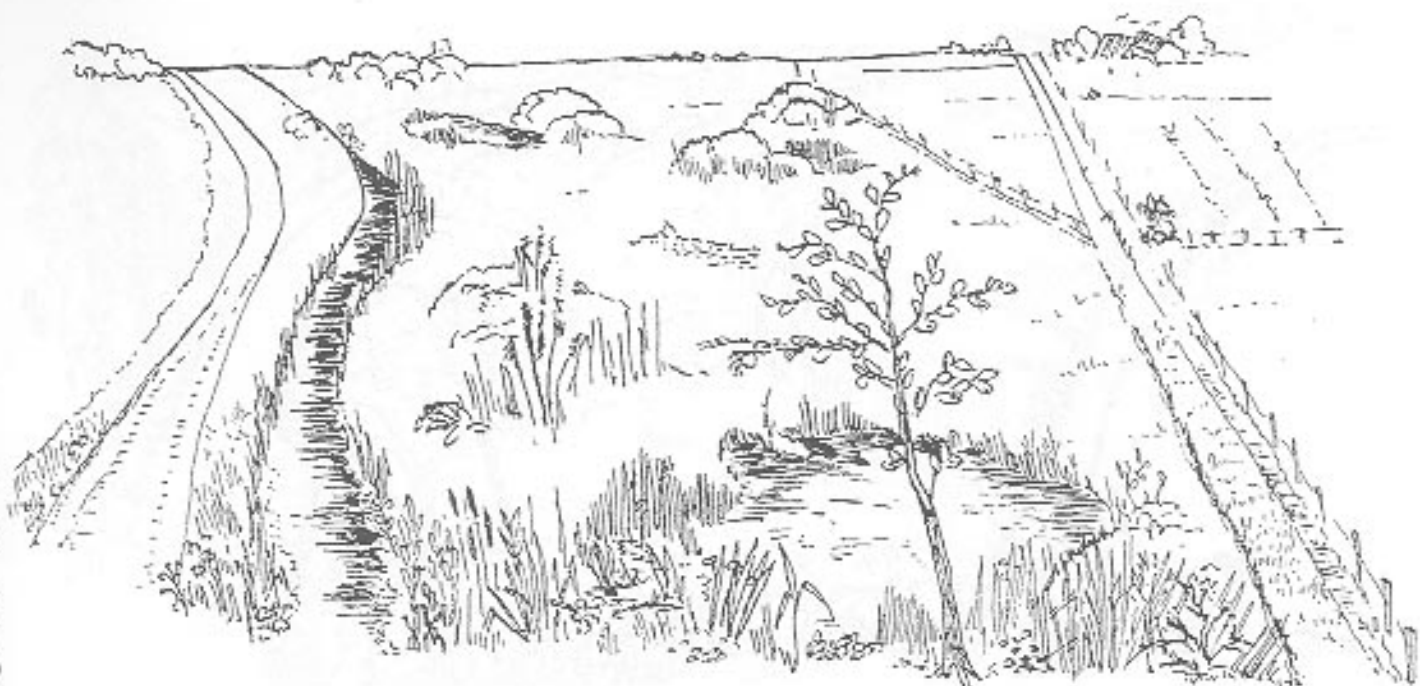
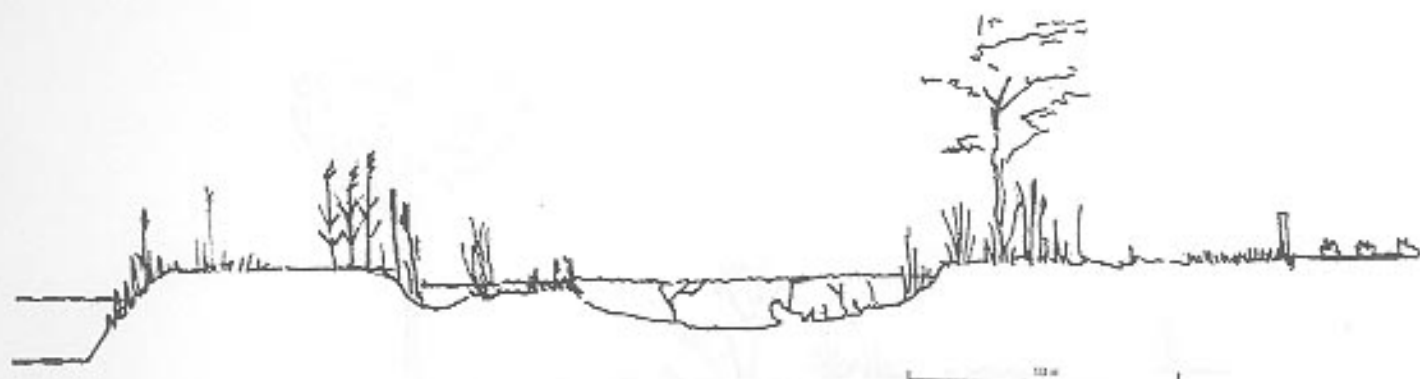
TYPE vochtig schraal

Voorbeeldsoorten

- Libellen
- Heikikker
- Waterspitsmuis

Karakteristieken

- Lintbreedte 30 m.
- Stapsteen ca. 0.1 ha
- Afstand tussen stapstenen ca. 300 m
- Verspreid bomen/struiken
- Halfopen structuur
- Plaatselijk vochtige vegetatie
- Schrale gedeelten

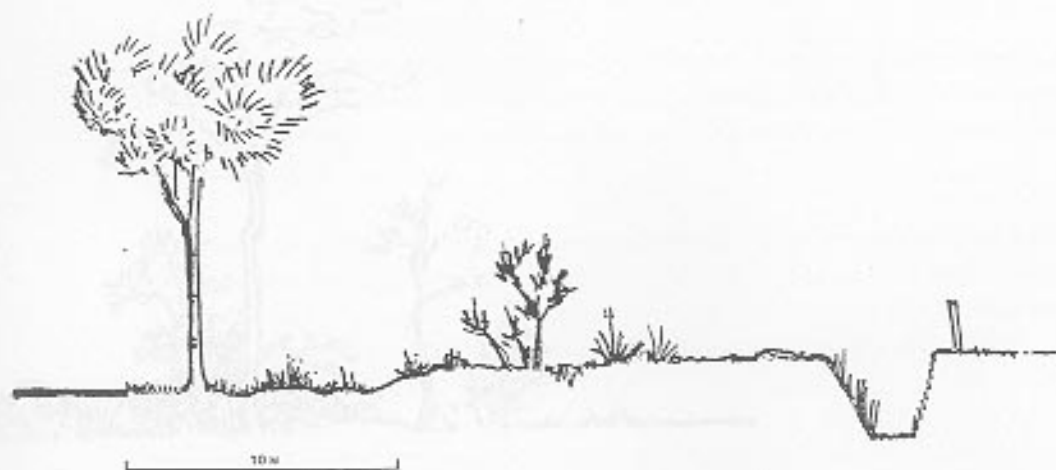
TYPE droog en schraal

Voorbeeldsoorten

- Heivlinder
- Loopkevers
- Veldmuis

Karakteristieken

- Lintbreedte 30 m.
- Stapstenen ca 0.1 ha
- Afstand tussen stapstenen ca 300 m
- Schrale vegetatie met open plekken
- Plaatselijk bomen/struiken

TYPE bossig

Wijze 4: Eekhoornstrook

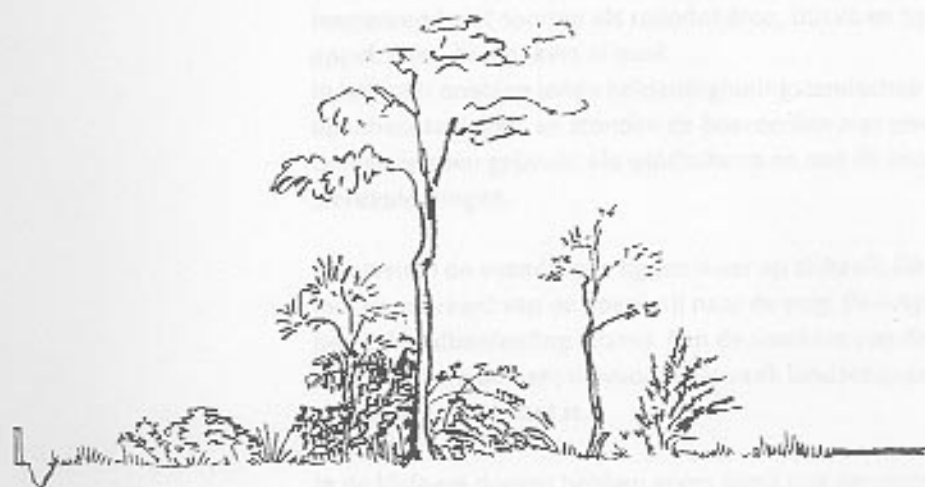

Voorbeeldsoorten

- Boommarter
- Eikepage
- Eekhoorn

Karakteristieken

- Lintbreedte 30 m.
- Stapsteen ca 0.25 ha
- Afstand tussen stapstenen ca 400 m.
- Struweel
- Opgaande elementen
- Geleidende structuren

10 m

Bijlage 4. Erfbeplantingen

(bron: "Boerenerven van de vier Noordelijke Provincies" Greet Bierema en Els de Vries)

Het erf speelt, voornamelijk in de kleinere dorpen van Noordenveld, nog een belangrijke rol in het aanzicht van het dorp. Dit geldt zowel voor de esdorpen als voor de dorpen van het veen. De opbouw van de erven van deze twee landschappen verschillen echter wel van elkaar.

Esdorpen kenmerken zich door groepen boerderijen. In de gemeenschap was men op elkaar aangewezen en veel grond was gezamenlijk bezit. Het erf zelf was niet erg groot. De verspreide ligging van de boerderijen en de beplantingen vormden een samenspel met het omringende landschap. Langs de erven lopen soms nog houtwallen, een strakke begrenzing of een formele vorm ontbreekt in de oorspronkelijke erven van het esdorpenlandschap. Later werden aan de voor- of zijkant van de boerderij een siertuin toegevoegd met soorten als rododendron, buxus en haagbeuk of boomgaarden met appel, peer, pruim, kers of noot.

In het later onstane jonge heideontginningslandschap kwamen de erven meer in de openheid te liggen en stonden de boerderijen niet meer in samenhangende groepen. Bomen werden gebruikt als windscherm en aan de voorzijde en in de luwte staan sierbeplantingen.

De erven in de veendorpen liggen meer op zichzelf. De boerderijen liggen veelal in linten met de voorkant van de boerderij naar de weg. De erfgransbeplanting loopt over in een perceelrandbeplanting (elzen). Aan de voorkant van de boerderijen staan vaak een aantal monumentale bomen; de voortuin is vaak landschappelijk aangelegd, terwijl de achterkant onbeplant is.

In de kleinere dorpen hebben erven soms nog de oorspronkelijke erfindeling en het karakteristieke aanzicht. Langzamerhand vervaagt dit echter doordat moderne beplantingen en tuinelementen aan het erf worden toegevoegd.

Om deze dorpen met hun karakteristieke indeling en beeld te behouden dient aandacht te zijn voor de oorspronkelijke erfbeplantingen en erfopbouw. De gemeente kan bewoners stimuleren hun erf verantwoord in te richten en te onderhouden door middel van bijdragen in de aanleg en/of beheerkosten. Ook kan in een beeldkwaliteitsplan voor het buitengebied het gewenste beeld aangegeven worden voor boerenerven.

Bijlage 5. Financieringsmogelijkheden

Programma Beheer

Het Programma Beheer heeft twee regelingen. De ene regeling heeft betrekking op gebieden met als hoofdfunctie natuur en de ander heeft betrekking op gebieden met als hoofdfunctie landbouw. De regeling natuurbeheer zal openstaan voor particulieren, samenwerkingsverbanden van particulieren, natuurbeschermingsorganisaties en gemeenten.

De regeling natuurbeheer verstrekt subsidie voor de instandhouding van natuur, bos, landschap en recreatiemogelijkheden, voor functiewijziging, inrichting en ontwikkeling van landbouwgronden tot nieuwe bos- en natuurgebieden, voor omvorming van bestaande bos- en natuurgebieden en voor het treffen van effectgerichte maatregelen daar waar de heersende milieuomstandigheden de instandhouding of ontwikkeling van bos en natuurwaarden in de weg staan.

De regeling voor het agrarisch natuurbeheer zal openstaan voor particulieren (ook voor pachters van natuurbeschermingsorganisaties) en samenwerkingsverbanden van ondernemers en geeft de mogelijkheid subsidie te verstrekken voor de instandhouding van natuurwaarden op landbouwgronden.

Het gaat hierbij om het instandhouden van de botanische kwaliteit en het weidevogelbestand. Ook voor inrichtingsmaatregelen waarmee de instandhouding van deze waarden beter gewaarborgd wordt, kan subsidie verleent worden alsmede voor het herstel van landschapselementen.

Beheersubsidies worden in de natuurbeheerregeling gekoppeld aan natuurdoelpakketten. De vergoedingen voor de Regeling natuur zijn gebaseerd op gemiddelde, genormeerde werkelijke kosten van beheerpakketten. De hoogte van de subsidieuitkering wordt tevens gekoppeld aan het behaalde natuurresultaat. Op deze manier kan gestuurd worden op gewenste natuur- en bostypen. De regeling biedt ook meer dan voor hen de mogelijkheid aan particulieren om een belangrijke rol te spelen bij natuurbeheer.

De vergoedingen voor het agrarisch natuurbeheer zijn gedeeltelijk gebaseerd op het behaalde natuurresultaat en voor een deel op de gederfde inkomsten ten opzichte van een bedrijfsvoering waarin de instandhouding van de betreffende natuurwaarden niet actief wordt bevorderd.

Landschapsonderhoud maakt onderdeel uit van beide regelingen. De landschapspakketten hebben betrekking op het in stand houden van een of meer landschapselementen. Er zijn zo'n 15 landschapspakketten beschreven. Daarnaast kan een inrichtingssubsidie worden aangevraagd voor aanleg en/of herstel van deze elementen. Deze inrichtingssubsidie kan alleen worden verleend als dit past in een door de provincie opgesteld natuurgebiedsplan.

Om een te grote versnippering van de beschikbare middelen te voorkomen kunnen de landschapspakketten alleen worden aangevraagd in landschapsgebieden die door de provincies worden begrensd. Deze gebieden liggen in beginsel in "Gebieden Behoud en Herstel" uit het SGR. De provincies stellen ook vast welke pakketten in deze gebieden worden opengesteld.

Stimuleringsregeling bos (Provincie Drenthe)

De provincie Drenthe wil de aanleg van nieuwe bossen en de kwaliteitsverhoging van de bestaande bossen stimuleren. Het gaat daarbij voornamelijk om bossen die tegelijkertijd verschillende functies vervullen. Er kan hierbij gedacht worden aan multifunctionele bossen, bossen met accent natuur en landgoederen.

Om een kwaliteitsimpuls te geven aan bestaande bossen, bebossingsprojecten of nieuwe landgoederen kan voor een aantal specifieke zaken een bijdrage verleend worden. Het gaat hierbij om een bijdrage in de ontwerpkosten van nieuwe bossen, landgoederen en de aanleg van bijzondere voorzieningen ten behoeve van de recreatie, het landschap, de bosbouw of natuurwaarden.

Boscertificaten via het Nationaal Groenfonds

De doelstelling van de Boscertificaten is het vastleggen van CO₂ in groene planten. Daarom stimuleert het Nationaal Groenfonds de aanleg en het instandhouden van bossen. Via boscertificaten wordt een gedeelte van de kosten van de aanplant van nieuwe bossen gefinancierd. De stichting sluit een contract waarmee zij de CO₂ koopt die het bos vastlegt en de capaciteit van het bos om deze CO₂ op te slaan. De eigenaar verplicht zich deze capaciteit gedurende 50 jaar in stand te houden. Ook moet het bos onder de boswet vallen. Alle opbrengsten van het bos zijn voor de eigenaar. De bijdrage van het Groenfonds staat open voor particuliere grondeigenaren, gemeenten en provincies.

Subsidiestelsels Plattelandsontwikkeling

Er zijn verschillende subsidieregelingen die geschaard kunnen worden onder plattelandsontwikkeling. De regeling in Programma Beheer met betrekking tot het agrarisch gebied is daar één van (zie beschrijving Programma Beheer).

Op Europees niveau zijn er nieuwe ontwikkelingen voor de komende periode (2002-2006). Het reeds bestaande Europese plattelandsbeleid wordt aangepast en vereenvoudigd. Het aantal nu bestaande steunmaatregelen worden geïntegreerd in een zogenaamde kaderverordening Plattelandsontwikkeling. Voorbeelden van onderwerpen welke steun vanuit de Europese Commissie kunnen verwachten zijn investeringen in landbouw bedrijven, vestiging jonge landbouwers, milieumaatregelen in de landbouw, bosbouw enzovoort. Om hiervoor in aanmerking te komen stelt de Nederlandse overheid ROP's (Ruraal Omgevings Plan) op. Een ROP wordt geschreven door provincies of samenwerkingsverbanden van provincies. In een ROP moet een integrale probleemanalyse van het platteland in de bewuste regio staan. Dus naast een beschrijving van de bestaande situatie ook de strategie om te werken aan de oplossing van het probleem. Naar aanleiding van dit plan zal de Europese Commissie steun verlenen. De definitieve eisen waaraan een ROP moet voldoen zijn nog niet bekend.

In Noord Nederland loopt in dit kader in 2001 een pilotproject Vernieuwing Landelijk Gebied. Na de evaluatie zal besloten worden in welke vorm dit subsidiekader een vervolg zal krijgen.

Subsidierегeling Belvedere 2001

Subsidierегeling Belvedere 2001

Voor een duurzame verbintenis tussen verleden en toekomst,
tussen cultuurhistorie en ruimtelijke inrichting.

Het Rijk stelt dit jaar 9,5 mln. subsidiegeld beschikbaar voor projecten die het cultuurhistorisch erfgoed benutten bij het oplossen van ruimtelijke vraagstukken in Nederland. Begin mei wordt voor het tweede achtereenvolgende jaar de subsidierегeling Belvedere opengesteld. Subsidieaanvragen kunnen van 1 mei tot en met 12 juni worden ingediend bij de CfI.

BEHOUD DOOR ONTWIKKELING

De regeling komt voort uit de Nota Belvedere uit 1999 van de ministeries van OCenW, LNV, VROM en V&W. Belvedere staat voor een nieuwe aanpak waarbij de omgang met het cultuurhistorisch erfgoed wordt betrokken bij ruimtelijke ontwikkelingen. Ruimtelijke ontwikkelingen kunnen op deze wijze draagvlak opleveren voor het behoud van cultuurhistorie, terwijl de cultuurhistorische waarden een kwaliteitsimpuls kunnen geven aan de ruimtelijke ontwikkelingen.

Het subsidieprogramma kent een onderverdeling in gebiedsgebonden en niet-gebiedsgebonden projecten. Bij de gebiedsgebonden projecten gaat het om lokale en regionale initiatieven binnen de 70 gebieden en in de 105 steden die in de nota het predikaat Belvedere hebben gekregen of om initiatieven in het gebied van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Bij de niet-gebiedsgebonden projecten gaat het om kennisprojecten, themagerichte projecten en experimentele projecten. Criteria voor toekenning zijn onder meer: innovatief karakter, integrale aanpak en kwaliteit. Bij te grote belangstelling worden de meest interessante projecten gehonoreerd.

MEER INFORMATIE

De formele subsidierегeling, een nadere toelichting en het aanvraagformulier zijn te vinden op de website www.belvedere.nu of kunnen worden aangevraagd bij de CfI.

Aan deze mededeling kunnen geen rechten worden ontleend.

**PROJECTBUREAU
BELVEDERE
P/A CfI**

telefoon
079 323 26 66

telefax
079 323 22 20

e-mail
icohelp@cfi.nl

internet
www.belvedere.nu

Bijlage 6. Beheerlijnen per landschapselement

In deze bijlage volgt een beschrijving van de te nemen beheermaatregelen per type landschapselement. Onderscheid is gemaakt in:

- bossen en bosjes
- boomgroepen
- solitaire boom
- bomenrij
- houtsingel
- houtwal
- heg
- natte elementen (poelen)
- grasbermen

Bos

Voor bossen groter dan 0,5 ha. is omvorming van eenvormig productiebos naar meer natuurlijk (multifunctioneel) bos is gewenst.

Bij kleinere bosjes (< 0,5 ha.) zijn er twee beheersvormen te onderscheiden, namelijk het opgaand bos en het hakhoutbos. Het opgaand bos is vaak ontstaan door aanleg of omvorming van hakhoutbos. De richtlijnen voor het beheer bestaan uit het regelmatig uitvoeren van dunningen (om de 6 à 7 jaar) gericht op het bevoordelen van goed gevormde bomen, door de concurrerende exemplaren te verwijderen. Bij het opgaand bos richt het beheer zich op de boomvormende soorten en het ontwikkelen van een gevarieerde onderbegroeiing (boomlaag-struiklaag-kruidlaag).

Het hakhoutbos dient periodiek en gefaseerd teruggezet te worden. De stam wordt 3 à 4 decimeter boven de grond afgezaagd, zodat deze weer opnieuw uitloopt. Het is hierbij van belang dat het teruggezette boselement goed wordt onderhouden totdat er voldoende hergroei plaatsvindt.

Uit oogpunt van het vergroten van de natuurwaarden verdient het de voorkeur daar waar mogelijk geleidelijke overgangen tussen bos en agrarisch gebied te creëren (mantel-en zoomvegetaties). Ook draagt het bevoordelen van inlandse boomsoorten bij aan een meer natuurlijker bosmilieu. Vooral in de wat grotere boselementen bestaan mogelijkheden voor ecologisch bosbeheer; stervende/dode bomen en dood hout worden hierbij niet (geheel) verwijderd. Dit is van belang voor o.a. mossen, schimmels/paddestoelen, insecten, zoogdieren, vogels, herpetofauna etc.

Aanbevolen wordt bij nieuwe aanplant zoveel mogelijk gebruik te maken van inheemse, streekeigen soorten zoals Zomereik, Zachte berk en Zwarte els. De natuurwaarde neemt hierdoor sterk toe.

Boomgroep

Onder boomgroep wordt verstaan een bijeengegroepeerd aantal min of meer vrijstaande bomen. Ze zijn meestal aangeplant, maar soms restant van een bosje. Het zijn landschappelijk vaak markante beplantingen die als zodanig gehandhaafd dienen te worden.

Om de boomgroep als geheel in stand te houden moet worden voorkomen dat de bomen door knagen of schuren van vee en wild worden aangetast.

Dode takken verwijderen, zowel ter voorkoming van ziekten en inrotten, als uit veiligheidsoverwegingen (indien nodig) en begeleidend snoei toepassen.

Solitaire boom

Onder deze categorie beplantingen worden alle bomen gerekend die min of meer vrij in het landelijk gebied staan. Vaak is dit een restant van een houtsingel, houtwal, bomenrij of boomgroep. Het beheer richt zich er voornamelijk op het instandhouden van deze vaak markante bomen, zolang de vitaliteit dit toestaat. Indien van toepassing dient alleen dood hout verwijderd te worden uit veiligheidsoverwegingen. Door het streven naar tijdige vervanging kan worden voorkomen dat het landschapsbeeld wordt aangetast.

Bij een jonge boom, die om cultuurhistorische / esthetische redenen is aangeplant, is het gewenst boombescherming aan te brengen ter voorkoming van beschadigingen aan de boom o.a. ten gevolge van maaien rondom, schuren en knagen van vee en wild. Snoeien vooral in jeugdfase, afhankelijk van gewenste vorm en ruimte.

Bomenrij

Deze categorie komt vrijwel uitsluitend langs wegen in het buitengebied voor. Het is van belang het bomenbestand zoveel mogelijk te handhaven volgens normale onderhoudswerkzaamheden zoals snoeien, verjongen, inboeten en dergelijke. Het is gewenst om vooral de jonge wegbeplantingen te beschermen tegen maaischade, bijvoorbeeld door middel van boombeschermingspaaltjes. Met betrekking tot het snoei-beheer is met name in de jonge boomfase regelmatig begeleidende vormsnoei noodzakelijk. Op die manier kan de gewenste opkroonhoogte in fases bereikt worden. Later kan worden volstaan met periodieke begeleidende kroonsnoei.

Bij zware oudere bomen gaat de periodieke begeleidende kroonsnoei over in periodieke structurele snoei, waarbij hoofdzakelijk dood en minder vitaal hout uit de kroon wordt verwijderd. Bij vervanging van de rij, omdat deze slecht vitaal geworden is of een gevaar vormt voor het verkeer (bijv. door ouderdom of ziekte), dan moet de rij over grotere lengten worden vervangen om de gewenste vorm en lijn niet te doorbreken.

Houtsingel en houtwal

Een houtsingel is een aaneengesloten, lijnvormig beplantingselement bestaande uit boom- en/of struikvormers. De breedte kan sterk variëren. De houtwal onderscheidt zich van de houtsingel door de aanwezigheid van een aarden wallichaam. Houtwallen hebben een cultuurhistorische functie. Om deze functie te behouden is voortzetting van het beheer, zoals dat vroeger gebeurde, gewenst. Meestal werden ze beheerd als hakhoutwallen met een dichte structuur van meerstammige bomen (eik of es) met daaronder struiken en kruiden. Door hun ligging op een wal is er vaak op kleine schaal een gradiënt van droog-voedselarm naar vochtig-voedselrijk die zich uit in de plantengroei. Houtsingels en -wallen worden vaak gebruikt als kavel- en eigendomsmarkering, voorkomend rond essen, aangrenzende oude heideontginningen en tussenliggende beekdalen. In natte gebieden komt vooral els voor, in de drogere gebieden eik, es en berk. Een singel en een wal moeten als één geheel worden beheerd, d.w.z. de lijnvorm van het element mag niet worden doorbroken. Meerdere elementen dichtbij elkaar kunnen gefaseerd in de tijd worden beheerd. Zo blijven voldoende 'vlucht'-mogelijkheden over voor planten en dieren.

Er zijn twee werkwijzen te onderscheiden met betrekking tot het beheer van houtsingels en houtwallen. In het meer open gebied kan men het beheer richten op ontwikkeling en beplanting van struiken met hier en daar een boom, terwijl in een kleinschaliger gebied men zich zowel kan richten op opgaande beplanting als afwisselen met een hakhoutbeheer.

In het beheer van de opgaande beplanting wordt er periodiek gedund in de boometage, zodat zich een goed ontwikkelde struiketage kan ontwikkelen. Hiervoor zullen in de

jeugdfase de bomen 5 tot 10 meter uit elkaar staan. In de volgroeide fase staan de boomvormers uiteindelijk 15 tot 30 meter uit elkaar.

Wanneer de vitaliteit van de wal of singel terugloopt dient er tijdig met verjonging begonnen te worden.

Het hakhoutbeheer dient zich te richten op het periodiek (1x per 10 à 15 jaar) en gefaseerd terugzetten, waardoor een dichte begroeiing in stand wordt gehouden. Bij het terugzetten dient het stam- en takhout zoveel mogelijk uit de beplanting verwijderd te worden, omdat de teruggezette stobben anders door lichtgebrek slecht uitlopen. Bij het terugzetten van de oudere en zwaardere elementen kunnen enkele boomvormers (overstaanders) worden gespaard.

Essentieel voor de instandhouding van de beplantingselementen op de kavelgrenzen is een goede afrastering. Deze afrastering dient vrij van de beplanting te worden geplaatst.

Haag

Er zijn in deze categorie veel soorten beplantingen te onderscheiden, vooral de streekgebondenheid speelt hierin een grote rol. Men onderscheidt hierin geschoren hagen van bijvoorbeeld meidoorn of beuk en de vrij uitgroeiende hagen van struiksoorten als meidoorn, kornoelje, Gelderse roos en sleedoorn. Met name de oudere ongeschoren heggen, met een relatief natuurlijke samenstelling hebben een grote betekenis voor veel organismen.

De geschoren haag moet jaarlijks onderhouden worden om het strakke karakter van dit element te behouden. Zo niet dan groeit de haag snel uit naar een meer natuurlijke vorm (breder en hoger).

De niet geschoren 'losse' haag heeft weinig onderhoud, zeker als deze de ruimte krijgt om zich volledig te ontwikkelen. Het kan gewenst zijn een oudere uitgegroeide haag te verjongen door deze gedeeltelijk of geheel terug te zetten, soorten als meidoorn en zwarte els verdragen dit goed.

Natte elementen

Hier vallen de poelen en dobben onder. Het ecologische en landschappelijk belang van de natte plekken is groot, vooral voor amfibieën en insecten. Ten behoeve van de instandhouding en de verspreiding van diverse amfibieën is het gewenst een onderlinge afstand van maximaal 400 meter tussen de poelen aan te houden. Het zou dus gewenst kunnen zijn, ten behoeve van de ecologische infrastructuur verlande poelen op te knappen en waar mogelijk nieuwe natte elementen te graven. Bij het voorkomen van poelen in het agrarisch cultuurlandschap kan de ontwikkeling van een bufferzone (bijvoorbeeld een natte oever met een oevervegetatie en schraal grasland) rondom de dobben een duidelijke meerwaarde aan deze elementen toevoegen en verdere verrijking tegengaan.

De beheerlijnen richten zich op de instandhouding van voorwaarden die de diersoorten stellen. Zo is de gewenste minimum diepte van de poel 0,5 meter t.o.v. het laagste zomerpeil, de poel mag in het algemeen niet droog komen te staan (minimale wateroppervlakte 5x5 meter). In verband met de waterkwaliteit, overwintering en het extensieve onderhoud is een waterdiepte van 1,5 tot 2 meter op het diepste punt aan te bevelen. De zone van 0,5 m boven tot 0,5 m onder water is voor het dierlijk leven het meest belangrijk. Deze zone dient zo groot mogelijk te zijn en een flauwe helling te hebben.

Aan de zuidwestzijde van het water mag opgaande begroeiing maar beperkt aanwezig zijn in verband met voldoende bezonning van het water. Ook dient de oevervegetatie aan de randen laag te zijn. Indien er beweiding plaats vindt dient de poel (grotendeels) veiliggesteld te worden, in verband met vertrapping van de oeverzone en eutrofiëring. Ook dient rekening te worden gehouden met de voedingstoestand en verzuringsgevoeligheid. Kennis van de waterbalans ter plekke is van belang.

Grasbermen

Tijdens de globale verkenning in het veld is gebleken dat in het buitengebied van Noordenveld diverse bermen voorkomen met een hoge potentie voor een waardevolle soortenrijke wegberm. Een ecologisch beheer van deze bermen is vanuit landschappelijk en ecologisch oogpunt gezien zeer wenselijk. Uitgangspunt daarbij is dat het verkeersmeubilair goed zichtbaar blijft en de verkeersveiligheid niet in gevaar komt.

De bermbeplanting dient gemaaid en afgevoerd te worden, zodat er verschralling plaats vindt en de concurrentiepositie tussen grassen en kruiden gunstig beïnvloed wordt. Hierdoor kan op den duur het beheer worden geëxtensiverd en ontstaat er een lagere gewasproductie (lagere afvoer- en storkosten) en een grote soortenrijkdom.

Bestrijding van brandnetels, zuring en distels door een bespuiting met herbiciden is nadelig en onnodig. Het is effectiever de oorzaak te bestrijden. Dergelijke ruigesoorten ontstaan op de zandgronden na een explosie van voedingsstoffen. Het is daarom van belang door een gericht beheer te voorkomen dat er grondbewerking en -beschadiging plaats vindt, dat schoningsmateriaal uit de sloot wordt afgevoerd en dat er op de juiste tijdstippen gemaaid wordt, waarbij het maaisel wordt afgevoerd. Eventueel kunnen incidenteel haarden van ongewenste kruiden vlak voor de bloei gemaaid worden.

Voor alle wegbermen geldt dat de eerste 1 tot 1,5 meter kort moet blijven, dat wil zeggen dat deze stroken meerdere malen per jaar gemaaid worden. Het restant van de berm wordt op ecologisch beheerd. Het aantal maaibeurten van dit deel van de berm is afhankelijk van het vegetatietype. Voor zoomvegetaties langs beplantingen is een maaifrequentie van één maal per drie a vijf jaar gewenst. Voor de voedselrijkere typen geldt een maaifrequentie van twee maal per jaar.

Op basis van veldinventarisaties zal vastgesteld moeten worden waar welk vegetatietype voorkomt en zullen de potenties voor soortenrijkere (schrallere) vegetatietypen vastgesteld moeten worden.

Colofon

Titel:

Landschapsbeleidsplan Noordenveld

Projectteam Oranjewoud:

Mevr. M.H. Hooftman
Mevr. H.R. Kloosterziel
Dhr. G. Vis

Begeleidingsgroep:

Dhr. G. Wolters	Gemeente Noordenveld
Dhr. J. Kemkers	Gemeente Noordenveld
Dhr. H. Blaauw	Gemeente Noordenveld
Dhr. F. Hofstra	Gemeente Noordenveld
Dhr. H. Scheltens	Gemeente Noordenveld
Dhr. A. Scheper	Provincie Drenthe
Mevr. E. Van der Stappen	Dienst Landelijk Gebied
Dhr. A. Veenstra	IVN
Dhr. G. Zeemans	Waterschap Noorderzijlvest
Dhr. O. Gjaltema	Recreatieschap Drenthe
Dhr. H. Smeenge	NLTO
Dhr. J. Dam	Staatsbosbeheer
Dhr. J. Bosch	Vereniging Natuurmonumenten
Dhr. W. Huisman	Landschapsbeheer Drenthe

Drukken en afwerking:

Afdeling Reprografie Ingenieursbureau Oranjewoud B.V. Heerenveen

Een uitgave van:

Ingenieursbureau Oranjewoud B.V.
Postbus 24
8440 AA Heerenveen